

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Vestre
Landsdels-
kommando
180 år

VESTRE LANDSDELSKOMMANDO

Brudstykker af landsdelskommandoens
historie samlet i anledning af den
forestående 180 års fødselsdag den
13 februar 1981.

VESTRE LANDSDELSKOMMANDO

1. INDLEDNING
2. VLK OPRINDELSE
 - A. Betydningen af Danmarks placering
 - B. Det militære Forsvars Væsen i Jylland i 1801
 - C. Hærordningen 1842
 - D. Hærlovsændringen 1880
 - E. Hærloven 1922
 - F. Hærloven 1932
 - G. Forsvarslove i 1950
 - H. Landsdelskommandoers og Regioners beføjelser
3. NAVNE, GARNISONER og CHEFER
4. VLK UNDER KRIGEN 1848 - 50
 - A. Generalkommandoerne
 - B. Det Nørrejyske armékorps
 - C. Frivillig Folkevæbning
 - D. Generalkommandoen over Nørrejylland udskilles
 - E. Våbenstilstanden 1848
 - F. Krigshandlingerne i 1849 afsluttet
 - G. 1850
 - H. Krigen afsluttet
5. VLK UNDER KRIGEN 1864
6. VLK UNDER FØRSTE VERDENSKRIG

(Intet udarbejdet)
7. SØNDERJYDSK KOMMANDO
8. VLK UNDER ANDEN VERDENSKRIG

(Intet udarbejdet)

9. VLK EFTER ANDEN VERDENSKRIG

- A. Kommandoforhold ved befrielsen
- B. Ny forsvarslov forberedes
- C. Den videre udvikling

10. VLK TRADITIONER

11. VLK I DAG

- A. Ansvarsområdet
- B. Placering i organisationen
- C. Operative og logistiske hovedopgaver
- D. VLK relationer til Totalforsvaret
- E. VLK og underlagte myndigheder i en ny hærstruktur
- F. Myndigheder under VLK
- G. Garnisoner og lejre i VLK område
- H. VLK nuværende og fremtidige domicil
- I. VLK stab

12. VLK PUBLIKATIONSVIRKSOMHED

1. INDLEDNING

Det er med ikke ringe ærefrygt og ydmyghed over for opgaven, en nyudnævnt generalmajor sætter sig bag skrivebordet i chefskontoret på Marselis Tværvej 4.

Når man i den første tid har søgt efter fattig evne at sætte sig ind i ansvarsområdet, læner man sig en dag tilbage i stolen og ser på galleriet af tidligere chefer på væggen overfor - sådan gik det i det mindste mig.

Bortset fra, at ydmygheden ikke blev mindre ved et studium af navnene, hvoraf nogle er blandt de mest fremtrædende i den danske hærs nyere historie, undrede det mig, hvorfor man var begyndt med general E.H.G. Wilster, der "regerede" fra 1874 - 1877. I pengeskabet fandt jeg nogle optegnelser fra general T.K. Thygesens hånd suppleret med en redegørelse fra Hærens Arkiv, der tydede på, at Vestre Landsdelskommandos historie gik længere tilbage. Takket være major O.A. Olsen, der siden 1948 havde været ansat i landsdelskommandostaben, og som var i besiddelse af både evner og vilje til at dykke ned i historien, udarbejdedes i 1977 grunddokumentet

"Vestre Landsdelskommandos oprindelse 13 FEB 1801".

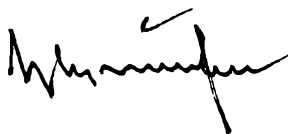
På grundlag af dette fortsattes efterforskningen, ligesom det dannede udgangspunkt for en udsmykningsplan for de to bygninger, der udgør hovedkvarteret.

Mine medarbejdere og jeg havde gerne på 180-års dagen kunnet fremlægge en samlet, historisk redegørelse, men desværre slår kræfterne ikke til. Vi har derfor valgt i nærværende bog at samle det fremskaffede materiale som kilde til fortsatte studier, der forhåbentlig på 200-års dagen kan fremtræde som en samlet, historisk fremstilling.

Jeg takker alle medarbejdere, men først og fremmest major O.A. Olsen og oberst N.S. Lunn for den store indsats, som har mulig-

gjort udsendelsen af denne publikation, der belyser visse træk af landsdelskommandoens 180-årige historie. Takken går også til Hærens Arkiv og Det kongelige Garnisonsbibliotek for beredvil- lig bistand.

Århus 1981

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. M. M. M. M.' with a small checkmark above the first 'M'.

2. VESTRE LANDSDELSKOMMANDOS OPRINDELSE

A. Betydningen af Danmarks placering.

Danmarks placering som en bølgebryder mellem Østersøen og Nordsøen, og som en molearm fra Kontinentet mod Norden, har handelsmæssigt set altid været en fordel for befolkningen, men i krisetider og i krig er fordelene ofte blevet forvandelt til en lige så stor ulempe, hvilket har givet anledning til mange forsvarsmæssige problemer. Spørgsmålet har bl.a. altid været:

- Hvor skal tyngden i forsvaret lægges?
- Hvilke landsdele har størst betydning - militært, politisk, psykologisk?
- Er hovedstaden vigtigere end andre byer?
- Er "havet omkring Danmark" vigtigere - taktisk/strategisk - end landområderne?

Svarene har været afhængige af den aktuelle trussel:

- Hvem var den dominerende magt i vort nabolag?
- Var denne magt en potentiel fjende?
- Ville vi i tilfælde af en konflikt stå alene - eller kunne vi få allierede?

Hvis vi ser på de bestræbelser, der i tidligere tid er blevet gjort for at forsvare vort fælles landområde, kan det være hensigtsmæssigt at nævne visse milestene:

Op igennem det 17. århundrede bestod den danske hær hovedsageligt af hvervet mandskab, af hvilket hovedparten var udlændinge, og da de fleste af disse udlændinge var tyskere, er det ikke underligt at kommandosproget også var tysk.

I 1764 begyndte man imidlertid at fylde flere danske mænd ind i hæren, og i 1773 var der så mange, at man anså det for naturligt, at dansk blev det officielle kommandosprog. "Og skal det danske Sprog i alle mulige Tilfælde bruges,

saasom i alle Garnisoner og Regimenter findes danske Folk" hed det.

Man må dog ikke tro, at danskfødte mænd ikke deltog i den militære håndtering til fordel for hjemlandet. De indgik bl.a. i kystbevogtningen, idet det var en gammel erfaring, at landet i krigstid måtte have en effektiv beskyttelse af sine mange og lange kyster. Man var dog ikke i stand til, med de danske mænd, der var til rådighed, både at bemane liniehæren, som den kaldtes (i dag: Felthæren) og landmilitisen, incl. kystbevogtningen (i dag: Lokalforsvaret og Hjemmeværnet) med udelukkende dansk mandskab.

I 1790 kom der en ny hærlov, efter hvilken der på Sjælland skulle opstilles 20 BTN (14.500 MD), i Jylland-Fyn 7 BTN (5000 MD) og i hertugdømmerne - dvs. syd for Kongeåen - 16 BTN (10.600 MD). Herudover blev der i 1801 oprettet et Landeværn, der skulle støtte den almindelige og gammelkendte kystbevogtning. Mandskabet hertil skulle være dels udtjente soldater, dels frivillige korps.

B. Det militære Forsvars Væsen i Jylland i 1801.

Men der skete mere i 1801: Indtil dette år havde de ene-vældige konger holdt de kommandomæssige, militære tråde i egen hånd, men den 13 februar 1801 sendte Kong Christian VII et brev til generalmajor A.L. Moltke, der var chef for 3.die Jydske Infanteri Regiment med følgende indhold:

"Vor synderlige Bevaagenhed tilforn! Da vi finde det tienligt at Forsvars Anstalterne som fra militair Etatens side i indeværende Conjunctioner eragtes nødvendige langs de Jyske Kyster bestyres af en egen Befalingsmand og staar under hans specielle Commando og Vi allernaadigst har fundet for godt indtil videre at anberoe Dig dette Commando saa er hermed til Dig Vor allernaadigste Villie og Befaling at Du antager dig Commandoet over det militaire Forsvars Væsen langs Kysten i Jylland og fører sammen saaledes som Vi af Den oft

bekjendte Text for Vor Tjenestes Befordring have Grund til at vente.

Iøvrigt har Du i denne Dig paadragne Forretning at rette Dig efter Ordre og Instructioner som Vor elskelige kiære Søn Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik maatte tillægge dig, ligesom Du ogsaa umiddelbar til ham har at afgive Rappor- ter om alt hvad der vedkommer dette Anliggende.

Befalende Dig Gud".

Hermed var den første landsdelskommandochef udnævnt, og denne dato - 13 februar 1801 - betragtes derfor som Vestre Landsdelskommandos fødselsdag.

Generalmajor A.L. Molkte, der nu havde kommandoen over 3 landeværnsregimenter i det såkaldte Nørre-Jylland (et nord for Limfjorden og to mellem Limfjorden og Kongeåen) var kommandomæssigt direkte underlagt Kronprins Frederik, den senere Kong Frederik VI. Det samme var generalmajor baron Rantzau som chef for styrkerne på Fyn, oberstløjtnant grev Ahlefeldt som chef for styrkerne på Langeland og Ærø og landsgreve Carl af Hessen som chef for styrkerne i hertugdømmerne.

Den jyske landsdelskommandos første chef startede sin militære karriere tidligt, nemlig som 11-årig. Da han var 26 år gammel gik han i russisk tjeneste og deltog i den tyrkisk-russiske krig, endog med hæder. 3 år efter vendte han tilbage som russisk oberst, 29 år gammel. I den danske hær avancerede han knap så hurtigt, men han blev dog generalmajor som 44-årig. I 1802 blev han generalløjtnant og ved sin afsked i 1808, 65 år gammel, bevilgedes han afsked i nåde. Ved sin afsked blev han udnævnt til "General af Infanteriet". Så var der ikke flere grader tilbage.

C. Hærordningen 1842.

Siden 1660 havde fodfolket været inddelt i regimenter. I disse små 200 år havde regimentet været den enhed, man "hørte til". Regimentet varetog efterhånden flere og flere

administrative opgaver, medens bataljonen blev den egentlige kampenhed.

Brigaden var den operative enhed.

Efter den nye hærordning blev hæren inddelt i 3 "Generalkommandoer":

1. Generalkommando: Sjælland med omliggende øer.
2. Generalkommando: Nørre-Jylland og Fyn.
3. Generalkommando: Slesvig-Holsten og Lauenborg.

Kongen var øverstbefalende.

D. Hærlovsændringen 1880.

Ved denne ændring blev den gamle regiments-betegnelse genindført, men regimenterne kom ikke til at svare til de gamle regimenter, bl.a. blev de ikke personelforvaltende. Regimenterne fik numre fra 1 - 10. De jyske regimenter blev garnisoneret således:

7. regiment i Fredericia
8. regiment i Århus
3. feltartilleriregiment i Århus
9. regiment i Viborg
10. regiment i Ålborg
6. regiment blev garnisoneret på Fyn.

Brigade-inddelingen bibeholdtes. Chefen for en brigade var generalmajor og chefen for en generalkommando var general-løjtnant. Den rene generalgrad udgik.

E. Hærloven 1922.

Ved denne lov blev hæren stærkt reduceret. De to Generalkommandoer, der var tilbage efter hertugdømmernes afståelse i forrige århundrede, blev slået sammen til een med domicil i København, og hærens enheder blev organiseret i 3 divisioner, hvor chefen skulle være generalmajor. Af disse 3 divisioner blev 1. jyske division oprettet i Sønderborg, og 2. jyske division i Viborg. I tilfælde af mobilisering skulle der desuden oprettes en Armékommando i Viborg, som

skulle føres af chefen for generalkommandoen. Indtil denne kom til stede, skulle Generalinspektøren for Fodfolket føre Armékommandoen. Han flyttede derfor til Viborg allerede i fredstid. Under Armékommandoen hørte samtlige enheder og myndigheder vest for Storebælt.

F. Hærloven 1932.

Ved denne lov blev hæren yderligere reduceret. 1. og 2. Jyske Divisionskommando, i henholdsvis Sønderborg og Viborg, blev slået sammen til Jydske Division med hjemsted i Viborg, og da den Armékommando, som man tidligere havde ønsket at opstille i tilfælde af mobilisering blev afskaffet, flyttede Generalinspektøren for Fodfolket tilbage til København.

G. Forsvarslove i 1950.

Reorganisering af forsvaret i tiden efter 2. verdenskrigs afslutning gav mange omskiftelser i hæren. Man skulle med krigens erfaringer in mente bygge et nyt forsvar op på resterne af det gamle. Til de bygningsmæssige "rester" kom alle de barakker, bygninger og bunkers, som tyskerne havde ladet bygge under krigen. De blev for en stor dels vedkommende brugt i mange år endnu, og visse installationer vil fortsat være i anvendelse "i al fremtid", således Vestre Landsdelskommandos bunker i Thorskoven.

Datoen 4 april 1949 blev en skelsættende dato for Danmark og dermed for forsvaret. På denne dato blev Danmark formelt medlem af NATO, og forlod dermed den neutralitet, som man før 2. verdenskrig havde bekendt sig til, men som havde vist sig at være uanvendelig til sikring af landets suverænitet. Medlemskabet gav forsvaret et helt andet, og bedre, grundlag at arbejde på.

Den 27 maj 1950 kom den første "Lov om Forsvarets ordning" efter tilslutningen. Den omhandlede Forsvarets organisation i store træk, og den bevirkede, at Krigsministeriet den 29 september samme år udsendte en kundgørelse, efter hvilken der blev oprettet 2 landsdelskommandoer, en på hver si-

de af Storebælt. Oprettelsen skete formelt pr. 1 oktober. Spiren til Vestre Landsdelskommando var dog skabt allerede ved oprettelsen af Jydske Division den 31 januar 1946 med generalmajor A. Wulff Have som chef, men det, der længe havde været anset for naturligt, var nu blevet gennemført.

Den nyoprettede landsdelskommandostab som havde haft domicil på Marselis Tværvej 4 siden 15 marts 1947, blev på grundlag af erfaringerne fra krigen, opdelt i en A-, en E-, en O- og en T-SEK, og en engelsk og en amerikansk officer gjorde en overgang tjeneste ved staben som rådgivere.

Landsdelskommandoens område blev opdelt i 4 regioner, hvis områder hver især kom til at omfatte et antal amter. Man byggede således videre på et eksisterende, administrativt grundlag. Regions-inddelingen er siden blevet accepteret af alle øvrige totalforsvarskomponenter.

Den 18 juni 1951 kom den anden "Lov om Forsvarets ordning". Den supplerede loven af 27 maj 1950, idet den bl.a. indordnede hærens enkelte enheder i de 2 landsdelskommandoer og Bornholms Region. På grundlag af loven fastsatte forsvarsministeriet (FMN) derefter hærens inddeling og garnisonering i fredstid. De 4 regioner, 2 divisioner og 14 regimenter indenfor landsdelskommandoens område blev garnisoneret således:

Region I og 10. regiment, med fælles stab, i Ålborg
Jyske Luftværnsregiment i Hvorup

Region II og 2. division, med fælles stab, samt 3.
regiment i Viborg

8. regiment, 3. feltartilleriregiment, Jyske Telegraf-
regiment og Jyske Trænregiment i Århus

Jydske Dragonregiment i Holstebro, indledningsvis i
Randers

Jyske Ingeniørregiment i Randers

Region III og 3. division, med fælles stab, i Åbenrå
2. regiment i Haderslev

7. regiment i Fredericia

9. regiment i Tønder

4. feltartilleriregiment i Varde, indledningsvis i

Århus

Region IV og 6. regiment, med fælles stab, i Odense.

Som det fremgår af ovenstående kunne en stab godt betjene mere end en enhed. Det kom Vestre Landsdelskommandos stab også til, idet den som foresat myndighed for to divisioner var en korpsstab, samtidigt med at være en landsdelskommandostab. I perioden 1952 - 1955 blev landsdelskommandobefalingerne derfor benævnt "korpsbefalinger", og i 1958 blev det bestemt, at Chef/Vestre Landsdelskommando, dengang generalmajor T.K. Thygesen ved mobilisering skulle føre kommando over Vestre Korps, mens Generalinspektøren for Artilleriet, generalmajor V. Jacobsen, blev designeret som Chef/Vestre Landsdelskommando.

De nye forhold og love genoplivede den gamle ordning fra før 1842, efter hvilken regimenterne var de personelforvaltende myndigheder. Fra 1951 - 1972 hørte det faste personel ved landsdelskommandoen dog til Hærstaben, der var selvstændigt personelforvaltende, men i 1972 blev personellet "ført tilbage" til deres gamle regimenter.

H. Landsdelskommandoers og Regioners beføjelser.

Beskrivelsen af Vestre Landsdelskommandos oprindelse afsluttes passende med de beføjelser, som i 1952 blev givet landsdelskommando- og regionschefer..

Kundgørelse for forsvaret af 15 februar 1952 indeholdt blandt andet:

"1.

a. Chefen for en landsdelskommando.

1. Han træffer i fredstid i overensstemmelse med modtagne direktiver og bestemmelser og underansvar over for Chefen for Hæren alle forberedelser til landsdelens forsvar ved nøje at planlægge anvendelsen af de personelle og materielle midler, der i påkommende tilfælde vil være til hans rådighed med henblik på landsdelens

forsvar. Han tildeler herunder de ham i henhold til krigsinddelingen underlagte enheder opgaver, tilrettelægger deres samarbejde såvel indbyrdes som med søværnet og flyvevåbnet og med civile myndigheder, samt forbereder og letter - med de midler og i medfør af de beføjelser, der er tildelt ham - deres hurtige overgang til krigsfod. Han inspicerer planlægningsarbejdet ved de ham underlagte enheder.

2. Han har ansvaret for taktisk uddannelse, beredskab og krigsbrugbarhed ved de i landsdelen værende tropper m.v. i overensstemmelse med de derom fra hærkommandoen modtagne direktiver.
3. Han planlægger og leder fælles krigsspil, instruktionsøvelser o.lign. med de ham underlagte divisioner, afdelinger m.fl. med eventuel deltagelse af hjemmeværn og myndigheder eller personel af søværnet og flyvevåbnet.
4. Ved indtrædende krigstilstand drager han omsorg for, at de planlagte forsvarsforanstaltninger bringes til udførelse, og han har - over for Chefen for Hæren - ansvaret for landsdelens landmilitære forsvar efter de herom udgivne direktiver og bestemmelser.

b. Chefen for en region.

1. Han træffer i fredstid i overensstemmelse med modtagne direktiver og bestemmelser under ansvar over for chefen for den pågældende landsdelsskommando alle forberedelser til regionens landmilitære forsvar ved nøje at planlægge anvendelsen af de personelle og materielle midler, der i påkommende tilfælde vil være til hans rådighed med henblik på regionens forsvar. Han tildeler herunder de pågældende enheder af hær og hjemmeværn (lotter) opgaver, tilrettelægger såvel deres indbyrdes samarbejde som

evt. samarbejde med søværnet, flyvevåbnet og med civile myndigheder samt forbereder og letter deres hurtige overgang til krigsfod.

Han træffer alle forberedelser med henblik på det tilfælde, at han enten selv, med større eller mindre dele af de i regionen værende tropper, bliver beordret til at forlade regionen eller indgår i en større operativ enhed inden for sin region, således at dennes forsvar (regionsforsvaret) umiddelbart kan overtages af den stedfortrædende regionschef. Han inspicerer planlægningsarbejdet ved de ham i henhold til krigsinddelingen underlagte enheder.

2. Han er over for chefen for vedkommende landsdelskommando ansvarlig for de ham ifølge krigsinddelingen underlagte troppers taktiske uddannelse - i større led - og beredskab, uanset om disse tropper måtte være underbragt uden for den pågældende region.
3. Han planlægger og leder fælles krigsspil, instruktionsøvelser m.v. med de ham i henhold til krigsinddelingen underlagte afdelinger m.fl. (herunder hjemmeværnet) med eventuel deltagelse af søværnet og flyvevåbnet.
4. Ved indtrædelse af krigstilstand har regionschefen det direkte ansvar for forsvaret af regionens område efter de til enhver tid herom givne direktiver og bestemmelser (jf. pkt. b. 1., stk. 2.).

Det påhviler ham således i givet fald ufortøvet at bringe de forsvarsforanstaltninger til udførelse, som han har truffet forberedelser til i henhold til ovenstående pkt. b. 1.

2. Efter den pågældende landsdelskommandos nærmere bestemmelse skal efternævnte regimentskampgruppers stabe

(med det til kampgruppen hørende personel af artilleriet, ingeniørtropperne, telegraftropperne m.v.) jævnligt deltage i krigsspil, instruktionsøvelser o.lign. ved den angivne division med det formål at muliggøre, at en eventuel indgåen i divisionen under feltforhold kan gennemføres så gnidningsløst som muligt:

10. regimentskampgruppe ved 2. division

6. - - 3. - "

3. NAVNE, GARNISONER og CHEFER.

A. Vestre Landsdelskommando har et næsten komplet billedgalleri med tidligere chefer.

Der mangler kun et billede af generalmajor Carl Tellequist (1809 - 13), til gengæld er der to billeder af generalløjtnant Peter Frederik Steinmann (1864 - 74 og 77 - 82).

Rækken af chefer omfatter:	Fra	Til
Generalløjtnant Adam Ludvig Moltke	13/02 1801 -	1808
- Johan Frederik Bardenfleth	12/03 1808 -	04/01 1809
- Carl Tellequist	1809 -	1813
- Iver Christian Lasson	22/08 1813 -	16/01 1823
- Frederik Julius Christian Castonier	17/01 1823 -	20/05 1838
General Prins Frederik Ferdinand til Danmark	21/05 1838 -	13/12 1839
- Frederik Carl Christian kronprins til Danmark	14/12 1839 -	20/01 1848
Generalløjtnant Christian Høegh-Guldberg	02/03 1848 -	18/04 1848
- Anton Carl Frederik Moltke	18/04 1848 -	03/09 1848
	og 21/09 1849 -	24/05 1850
	og 09/08 1851 -	23/04 1858
Generalmajor Gerhard Christoph Krogh	04/09 1848 -	27/03 1849
	og 1850 -	1850
Oberst Cai Pram Astrup	27/03 1849 -	09/08 1849
Generalløjtnant Frederik Rubek		
Henrik Bülow	09/08 1848 -	21/09 1849

		Fra	Til
Oberst	Julius Ferdinand		
	Paludan	11/06 1850	- 01/02 1851
Generalløjtnant	Christian Julius		
	de Meza	23/04 1858	- 04/09 1863
-	Hans Nicolai		
	Thestrup	04/09 1863	- 27/06 1864
-	Peter Frederik		
	Steinmann	01/12 1864	- 26/08 1874
		og 14/12 1877	- 03/04 1882
General	Ernst Hendrik		
	Glode Wilster	26/08 1874	- 14/12 1877
Generalløjtnant	Christian Ferdi-		
	nand Bauditz	03/04 1882	- 31/01 1885
-	Stephan Ankjær	31/01 1885	- 15/10 1888
-	Ludolf Erasmi		
	Fog	15/10 1888	- 14/10 1895
-	Agathon Stenersen		
	Nickolin	14/10 1895	- 27/11 1896
-	Johannes Zeuthen		
	Schroll	27/11 1896	- 18/11 1897
-	Johan Frederik		
	Lorenzen	18/11 1897	- 25/02 1901
-	Carl Eduard		
	Meldahl	25/02 1901	- 02/03 1905
-	Mauritz Leschly	02/03 1905	- 07/10 1911
-	August Peder		
	Tuxen	07/10 1911	- 06/08 1917
-	Berthel Palle		
	Berthelsen	07/08 1917	- 06/11 1918
-	Immanuel Lembcke	07/11 1918	- 31/03 1923
Generalmajor	Johannes Peter		
-	Vilhelm Flies		
	Jacobi	21/08 1923	- 01/05 1931
-	Frederik Ferdinand		
	Andersen	01/05 1931	- 01/11 1932
-	Kaj Lauge Lasson	01/11 1932	- 20/04 1937
-	Frederik Christian		
	Essemann	20/04 1937	- 01/06 1941

Generalmajor	Ebbe Gørtz	01/06 1941 - 30/08 1941
-	Kristian	
	Knudtzon	08/10 1941 - 14/11 1945
-	Vagn Bennike	28/04 1945 - 31/01 1946
-	Aage Henry Mar-	
	tinus Wulff Have	01/02 1946 - 14/07 1951
-	Thyge Karl	
	Thygesen	15/07 1951 - 31/08 1960
-	Aage Højland	
	Christensen	01/09 1960 - 10/08 1961
-	Niels Orla	
	Nørberg	01/09 1961 - 31/01 1968
-	Hans Aksel Ib	
	Pedersen	01/02 1968 - 28/02 1975
-	Aage Dannheiser	
	Danhuus	01/03 1975 - 31/07 1976
-	Georg Asmussen	01/08 1976 -

GENERALMAJOR ADAM LUDVIG MOLTKE

4. VESTRE LANDSDELSKOMMANDO UNDER KRIGEN 1848 - 50.

A. Generalkommandoerne.

Krigens direkte årsag var de Slesvig-Holstenske troppers oprør i Rendsborg garnison i slutningen af marts måned 1848.

De etablerede generalkommandoer blev berørt på forskellig måde af denne begivenhed.

Generalkommandoen for hertugdømmerne blev opløst.

Generalkommandoen over Sjælland, med arveprins Frederik Ferdinand som chef, blev ikke direkte berørt af krigsbegivenhederne.

Generalkommandoen over Fyn og Langeland samt Nørrejylland havde siden tronskiftet den 20 JAN 1848 været uden chef, en tilstand som varede indtil Generalmajor Christian Høegh-Guldberg, som var chef for 1. Cavaleri-Brigade, blev udnævnt til kommanderende general (og Generalløjtnant) den 2 MAR 1848. Da han imidlertid først kunne tiltræde posten den 27 MAR, blev det Generalmajor Henrik Gisbert Castenschiold, der som fungerende chef måtte træffe de første foranstaltninger i anledning af oprøret.

Generalkommandoen (Fyn, Langeland og Nørrejylland) var ved oprørets udbrud organiseret således:

"Generalcommandostaben.....	Odense
3die Infanteri-Brig.:	Brigadestaben.... Fredericia
	11te Linie-BTN... Aalborg
	12te do. ... Fredericia
	13de do. ... do.
	3die Jægercorps.. Nyborg
2den Cavaleri-Brig.:	Brigadestaben.... Odense
	3die Dragon-Reg. Aarhus
	5te do. ... Randers
	6te do. ... Odense

Til Fredericia, Nyborg, Fladstrand, Hals samt Randers Arsenal var der henlagt Artilleri-Detachements, til Fladstrand tillige et Infanteri-Detachement. Et Infanteri-Commando paa c. 70 Mand var endelig fra

Fredericia henlagt til Viborg til Bevogtning af Tugthuset sammesteds".

Som stabschef fungerede major Baggesen af generalstabten.

Natten mellem den 25 og 26 marts 1848 modtog major Baggesen melding om oprørets udbrud af to kaptajner, som var flygtet fra Rendsborg.

De to kaptajner blev sendt videre til København for der at gøre rede for, hvad der var sket.

Generalkommandoen fandt det nødvendigt hurtigst muligt at søge grænsen sikret ved tilstedeværelse af pålidelige tropper i området. Den gav derfor ordre til, at 12. Liniebataljon endnu samme dag skulle afmarchere fra Fredericia til Kolding - og derfra besætte grænsen. 6. Dragonregiment blev fra Odense beordret til Kolding. 3. Jægerkorps skulle efterlade et detachement i Nyborg og afmarchere til kantonnement mellem Odense og Nyborg.

Rygterne om begivenhederne bredte sig hurtigt ikke mindst foranlediget af de foranstaltninger, som blev truffet af den nørrejyske generalkommando. I grænseområderne opstod en næsten feberagtig spænding og skræk for et nært forestående overfald på kongeriget. Generalkommandoen blev af civile borgere bestormet med anmodninger om udlevering af våben til borgervæbninger.

Under disse begivenheder ankom Generalløjtnant Guldberg den 27. marts til Odense og overtog samme dag generalkommandoen, hvis hovedkvarter han den 28. forlagde til Kolding.

I København blev det bestående Generalcommissariatscollegium ophævet den 25. marts. Krigsministeriet blev oprettet og inddelt i fire afdelinger.

B. Det Nørrejyske Armékorps.

I Krigsministeriet havde man på dette tidspunkt ikke kendskab til den overrumpling, oprørerne havde foretaget i Rendsborg. Men på grundlag af en vurdering af situationen i almindelighed gav Krigsministeriet ordre til, at et armékorps

snarest muligt skulle koncentreret på grænsen af Nørre- og Sønderjylland. Korpset skulle bestå af det i Nørrejylland og på Fyn garnisonerede infanteri og cavaleri på Sjælland. Ordren om dannelsen af det nørrejyske armékorps indløb den 27. marts 1848 til Generalkommandoen i Nørrejylland og Fyn, der straks beordrede et antal afdelinger på march mod syd. Korpset skulle ikke stå under kommando af generalkommandoen, der dog skulle have underretning om dets tilstand og operationer. Rapporterne til Krigsministeriet herom skulle tilgå ministeriet over generalkommandoen.

C. Frivillig folkevæbning.

Ideen om en frivillig folkevæbning, der skulle tjene ikke blot det lokale stedlige forsvar, men også danne reserve for hærens kampstyrker og i givet fald deltage i deres operationer, var en naturlig følge af den folkestemning, opvokset fremtvang, og af den drejning i retning af mere demokratiske tilstande, som var karakteristisk for disse år.

Den 29. marts fik Generalkommandoen i Nørrejylland og Fyn to ordrer fra Krigsministeriet, der sigtede imod anvendelse og formering af frivillige folkevæbninger i generalkommandoens område.

Kommandøren for 3die Infanteri-Brigade fik ordre til at begive sig til Nørrejylland for der at organisere en folkevæbning af fodfolk. Efterhånd som enhederne formeredes, skulle de dirigeres til kantonementet mellem Fredericia og Vardø. Officerer, underofficerer og menige i, hvad benævntes folkevæbningens corpser, skulle aflønnes og forplejes som personel i linieenheder. De skulle tilsammen danne "Det nørrejydske Reservecorps".

Også på Fyn skulle generalkommandoen søge at danne "corpser" af Folkevæbningen og sende dem i kantonement mellem Assens og Fåborg. De skulle i givet fald danne "Det slesvigske, venstre Flankecorps's Reserve".

En folkevæbning til hest skulle dannes og søges indkvarteret i Århus og Randers eller i landdistrikterne mellem dis-

se to byer.

General Guldberg greb sagen om folkevæbninger an med den iver og begejstring, der var ham egen og traf en lang række foranstaltninger, som han den 3. april gjorde Krigsministeriet bekendt med. Men nu tiltrådte ministeriet et tilbagemot i forhold til de første tilkendegivelser om sammensætning af styrker på grundlag af en folkevæbning. Intet corps måtte opstilles, før på nærmere ordre herom. Man burde forstyrre befolkningen så lidt som muligt. Der lå nu i Krigsministeriets holdning mere et forsøg på at berolige gemytterne end at animere folkeånden.

I en instruktion, som ministeriet sendte til de officerer, der arbejdede med at stille folkevæbningen på benene, hed det:

"Formaalet for denne Foranstaltning (Folkevæbningen), hvilket ikke maa tabes af Sigte, er mere at berolige den stærke Spænding af krigersk Patriotisme, som er vakt af Tidsomstændighederne, end at forøge den".

Folkevæbningerne blev dermed reduceret til rent lokale foranstaltninger, der i hovedsagen kun fik betydning i købstæderne. De fleste af disse væbninger afvæbnedes senere ved de prøjsiske styrkers indmarch i byerne.

D. Generalkommandoen over Nørrejylland udskilles.

Da regeringen indså, at en fjendtlig fremrykning fra syd ville skille Generalkommandoen over Fyn og Langeland samt Nørrejylland i to dele, udskiltes Nørrejylland den 18. april 1848.

Generalkommandoen på Fyn, Langeland og Thorseng blev således en selvstændig myndighed igen.

Den 22. april 1848 underrettede Krigsministeriet Generalkommandoen over Fyn om, at et angreb på den ved Slesvig stående hær var forestående. Ved et eventuelt tilbagemot skulle hæren evakueres til Fyn, og den fynske Generalkommando skul-

le dække overførselen af tropperne til den. Den 25. april forlagde general Guldberg sin Generalkommandos hovedkvarter til Middelfart.

Ved en skrivelse af 28. april 1848 bevægede Krigsministeriet general Guldberg til selv at ansøge om at fratræde stillingen som generalkommandochef på Fyn. Han fratrådte den 8. maj, fra hvilken dato general Hedemann, der med overkommandoen midlertidig var blevet overført til Fyn, blev chef for den fynske Generalkommando.

Den 12. maj flyttedes Generalkommandoens hovedkvarter til Odense.

Den 26. maj tog general Hedemann tilbage til Als, hvorefter general baron Wedell-Wedellsborg blev kommanderende general på Fyn indtil krigens slutning.

Generalkommandoen i Nørrejylland, der således blev udskilt den 18. april 1848, fik som chef generalmajor A.C.F. Moltke, der var søn af Generalkommandoens første chef.

3. maj 1848 blev Generalkommandoens hovedkvarter forlagt til Århus. 7. maj flyttedes det til Ålborg.

Oprindeligt havde det været Generalkommandoens hensigt at lade infanteri og artilleri forblive i Nørrejylland og under fjendens eventuelle fremrykning gå tilbage bag Limfjorden.

De befalinger, Generalkommandoen modtog fra Krigsministeriet, lød imidlertid alle på, at der skulle foretages en fuldstændig rømning af Jylland. Under et møde den 3. maj i Århus mellem minister Lehmann og general Moltke, meddeltes det, at Krigsministeren ville opgive forsvaret af hele Jylland, også Vendsyssel.

Generalkommandoen forespurgte derefter, om den skulle forblive i Jylland, efter at tropperne var evakueret derfra. Den 8. maj svarede Krigsministeriet, at i det mindste stabschefen burde forblive i Jylland så længe som muligt. Som følge heraf afgik general Moltke til København efter evakueringsens tilendebringelse, medens stabschefen forblev i

Ålborg.

Den 18. maj 1848 forkyndte general Wrangel for Jyllands indbyggere, at han ville brandskatte landsdelen. Dette fik den danske krigsminister til at anmode general Hedemann om at sende en styrke til Helgenæs og at oprette mindre, frivillige afdelinger, der kunne genere de fjendtlige besættelsesstyrker i Jylland.

Den 26. maj landsattes i Århus dele af en dansk bataljon. Hertil ankom samtidig general Moltke, der efter Krigsministeriets ordre vendte tilbage til sit Generalkommandodistrikt og dermed sit ansvarsområde.

Da preusserne sidst i maj måned 1848 begyndte at rømme Jylland, bestemte krigsministeren, at general Hedemann med sit korps skulle gå over på halvøen. Dermed dukkede påny op spørgsmålet om kompetencefordeling mellem chefen for korpset og den kommanderende general i Nørrejylland. Ministeren tilvejebragte ikke den fornødne klarhed, da han udtalte, at samtlige tropper under general Hedemanns kommando skulle modtage ordrer fra ham, selv om de blev udskilt fra hovedstyrken, men de skulle melde sig til og modtage befalinger fra Generalkommandoen i Nørrejylland, når de befandt sig i dennes område. Men, blev det sagt som en selvfølge, detachementskommandøren kunne komme i den situation at måtte afvise en ordre fra Generalkommandoen, hvis den stred mod instruktionen, general Hedemann som korpschef havde givet. Når general Hedemann begav sig til Jylland fra sit hovedkvarter på Fyn, skulle han ifølge krigsministeren anmelde sin ankomst dertil til Generalkommandoen. Selv om han var selvstændig chef for armékorpsset, skulle han så vidt muligt følge Generalkommandoens anvisninger. Han kunne kun under eget ansvar afvige fra disse anvisninger og kun efter forudgående modforestillinger, på hvilke han imidlertid ikke behøvede at afvente svar. For Generalkommandoens vedkommende erklærede ministeren, at den skulle yde general Hedemann al mulig tjenstlig bistand og være forpligtet til skriftligt over for ham at begrunde, hvis den ikke ville imødekomme anmodninger fra ham. Det kan ikke være nogen overdrivel-

se at betegne sådanne kommandoforhold som uklare.

Den 13. juni 1848 fik Generalkommandoen i Nørrejylland ordre til foreløbigt at forlægge sit hovedkvarter til Kolding, fordi Generalkommandoens chef, general Moltke, skulle indgå i en Overkrigskommission, som Krigsministeriet beordrede nedsat til at undersøge visse forhold under et angreb mod højre flankekorps natten mellem 6. og 7. juni.

I Kolding modtog Generalkommandoen i Nørrejylland den 15. juni en opfordring fra Krigsministeriet til at forsøge opstillet en folkevæbning nord for Limfjorden. Generalkommandoen erklærede imidlertid den 20. juni, at den anså en sådan opstilling for umulig at gennemføre.

I forbindelse med forhandlinger om forlængelse af en våbenstilstand traf krigsministeren i juli 1848 beslutning om at lade general Krogh afløse general Hedemann som chef for armékorpsset, idet hensigten var, hvis våbenstilstanden blev forlænget og gik over i en fredsstilstand, at overdrage Generalkommandoen i Nørrejylland til general Krogh.

Krigsministerens adjutant, kaptajn Harbou, havde den 12. juli i arméens hovedkvarter en længere samtale med general Hedemanns stabschef, major Læssøe. Adjudanten indberettede til krigsministeren om samtalen. Det fremgik af indberetningen, at major Læssøe delte krigsministerens opfattelse af, at general Hedemann ved indtrædelsen af en våbenstilstand burde fjernes fra posten som kommanderende general. Majoren anså valget af general Krogh til kommanderende general i Nørrejylland for heldigt. Selv ville han ikke være utilbøjelig til at overtage stabschefsposten ved den nye Generalkommando i Nørrejylland.

Den 25. juli 1848 udsendte general Hedemann en dagsbefaling, hvori det bl.a. hed:

"Efter at have havt den Ære at commandere det nørrejske Arméecorps siden Krigens Udbrud er jeg under 16de Juli af Hs. Majestæt allernaadigst bleven beordret til at begive mig til Kjøbenhavn for der under

Krigsministeriet at overtage Præsidiets i en raadgivende Comitee. Generalmajor v. Krogh skal som den Ældste indtil videre overtage Befalingen over Armeecorpset."

General Moltke anmodede indstændigt krigsministeren om at måtte beholde en betroet kommandopost i Hæren. Den 27. juli fik han overdraget posten som chef for 5. Infanteri-Brigade, medens Generalkommandoen i Nørrejylland midlertidigt blev overdraget til oberstløjtnant Baggesen.

Da Armécorpset gik tilbage fra Slesvig op gennem Jylland, flyttedes hovedkvarteret for Generalkommandoen i Nørrejylland i første omgang fra Kolding til Vejle og senere til Horsens.

Kommandomæssige problemer mellem den nørrejske Generalkommando og armécorpset blev fuldstændig afklaret, efter at general Moltke havde overtaget kommandoen over 5. Infanteri-Brigade.

General Moltkes efterfølger på generalkommandoposten, oberstløjtnant Baggesen, fremførte over for Krigsministeriet hensigtsmæssigheden af, at den kommanderende general over, hvad oberstløjtnanten kaldte "Det nørrejydske Corps", forblev den eneste kommanderende general i Nørrejylland, og at han som oberstløjtnant under kommando af denne general ville udføre de tidligere, af Generalkommandoen, varetagne forretninger. Den 5. august 1848 bifaldt Krigsministeriet den opfattelse, oberstløjtnant Baggesen således havde givet udtryk for.

På grundlag heraf udgav Chefen for Overkommandoen, general Krogh, den 11. august en bestemmelse om, at Generalkommandoen i Nørrejylland skulle blive ved med at stå i samme forhold til provinsens administrative autoriteter som hidtil og således, at alle militære punkter, som "lå mere end een Etape bagved Armeecorpset" kom til at sortere under den, herunder navnlig pladskommandantskaberne i Århus, Randers og Ålborg. Pladskommandantskaberne i disse byer var i de sidste dage af juli og i begyndelsen af august blevet

oprettet af Generalkommandoen, der samtidig hermed udgav en instruktion for "en Plads- eller Etapecommandant i en aaben By". Overkommandoen pålagde oberstløjtnant Baggesen at inspicere Helgenæs og den militære besætning der samt at undersøge, hvilke overfartsmidler, som fandtes ved Limfjordens færgesteder.

E. Våbenstilstand 1848.

Den 26. august 1848 blev i Malmø underskrevet en våbenstilstandskonvention. Den 1. september udveksledes ratifikationer. Derefter blev generalmajor Krogh i en armébefaling den 4. september 1848 befalet til at overtage Generalkommandoen i Nørrejylland med hovedkvarter i Viborg. Oberstløjtnant Baggesen vendte tilbage til København.

Efter opløsningen af det armékorps, som blev opstillet i 1848, blev afdelingerne underlagt de tre generalkommandoer: Nørrejylland, Fyn og Sjælland. Styrken, der var blevet på Als dannede et selvstændigt kommando.

Det blev pålagt Generalkommandoen i Nørrejylland at fastsætte samlingspladser for hver afdeling samt at angive samlingssteder for brigaderne.

I den resterende del af 1848 foregik der overvejelser i Krigsministeriet og ved hærens kommandomyndigheder med hensyn til hærens udvikling og forstærkning. Den nørrejske Generalkommando fremsatte i så henseende sit eget motive-rede forslag over for krigsministeren.

Den 2. februar 1849 approberede kongen, at hæren fra den 1. marts skulle inddeles i 2 armékorps, nemlig det nørrejske korps under generalmajor Krogh og flankekorpsset under generalmajor Bülow.

I tiden derefter blev der foretaget en række overvejelser og truffet foranstaltninger til forsvar af Jylland, hvis oprørsstyrkerne, støttet af tyske tropper, påny rykkede frem gennem halvøen. Således fik Generalkommandoen i Nørrejylland den 9. februar 1849 nærmere ordre angående de forstærkningsarbejder, som skulle foretages i fæstningen

i Fredericia. På krigsministerens ordre udarbejdede general Krogh planer for de situationer, man formodede kunne opstå.

Efter modtagelsen af en skrivelse af 15. februar fra krigsministeriet beordrede general Krogh sin stabschef, oberstløjtnant Læssøe, til at rejse til København og drøfte operationsplanerne. Stabschefen fik ordre til herunder at berøre forskellige spørgsmål i forbindelse med hærens ordning under et forestående felttog. Anledningen var, at krigsministeren i skrivelser af 15. februar havde udtalt ønske om at få underretning om, hvad der efter general Kroghs mening kunne gøres for at forøge hærens kampdygtighed.

Efter krigsministerens ordre fremsatte stabschefen den 23. februar sine bemærkninger skriftligt. Han fremhævede det ønskelige i, at de fornødne bestemmelser med hensyn til hærens overkommando blev givet så tidligt som muligt, så kommandoforholdene lå helt klare, når operationerne tog deres begyndelse. Han fremhævede som den bedste løsning, at én mand blev udnævnt til hærens kommanderende general, og at denne kunne begive sig derhen, hvor han fandt sin nærværelse mest nødvendig - på Als, på Fyn eller i Jylland.

Med hensyn til generalkommandoerne i de enkelte landsdele fremhævede oberstløjtnant Læssøe det ønskelige i, at disse blev beordret til at støtte den aktive hær, når denne helt eller delvis befandt sig i generalkommandodistrikterne, men at hæren iøvrigt skulle være helt uafhængig af generalkommandoerne.

Da der ikke blev truffet nogen bestemmelse om en Overkommando for den samlede hær i forbindelse med ordren af 1. marts om hærens inddeling, fremkaldte det hos general Bülow uvished angående armékorpsenes tjenestlige stilling til hinanden. Den 6. marts udtalte Krigsministeriet derfor, at der, indtil en øverstkommanderende blev udnævnt, skulle gælde den regel, at flankekorpsset skulle modtage ordrer fra det nørrejyske korps, når begge korps var forenede. Når udførelsen af et foretagende forudsatte samvirken mel-

lem de to korps, skulle chefen for det nørrejyske korps i betimelig tid underrette flankekorpsset om operationer, han agtede at foretage.

Den 23. marts befalede Krigsministeriet, at general Krogh fra den 27. marts skulle overtage overkommandoen over den aktive hær og over befæstningerne og batterierne i Jylland, på Als og på Fyn samt de i området oprettede magasiner og depoter.

Oberst Astrup var på dette tidspunkt allerede udset til at overtage Generalkommandoen i Nørrejylland. Fortsat skulle den aktive hær i alle henseender være uafhængig af generalkommandoerne. De skulle efter bedste evne støtte den, når den helt eller delvis befandt sig i generalkommandodistrikterne.

F. Krigshandlingerne i 1849 afsluttet.

Under våbenstilstanden blev tropperne i 1849 underlagt fire af hinanden uafhængige generalkommandoer, henholdsvis på Sjælland og tilliggende øer, på Fyn og Langeland, i Nørrejylland og på Als.

Som følge heraf opløstes den bestående inddeling i armékorps og brigader.

Den nørrejyske Generalkommando under oberst Astrup var den 28. juli blevet forlagt til Århus. Den skulle ifølge en armébefaling af 9. august indgå i den nørrejyske generalkommando, generalløjtnant Bülow fik kommandoen over. Senest den 1. september skulle Generalkommandoen forlægges til Fredericia.

Ministeriet beordrede den 23. august, hvordan der under våbenstilstanden skulle foretages inspektion af tropperne. General Flindt skulle inspicere rytteriet, og general Moltke skulle inspicere infanteriet under Generalkommandoen i Nørrejylland. Samtidig blev major Kaufmann beordret til at være stabschef ved Generalkommandoen.

I en dagsbefaling kundgjorde general Bülow den 1. septem-

ber, at armékorpset skulle nedlægges, og at han den følgende dag fratrådte kommandoen over det. Han takkede hæren for tapperhed, disciplin, udholdenhed og, som det hed, ufortrødenhed.

Derefter vendte afdelingerne tilbage til deres garnisoner i hele landet. Marchen tilbage til dem forløb som triumftog.

De enheder, der havde garnison i Fredericia, kom ikke til denne by på grund af de ødelæggelser, bombardementet af den havde forvoldt.

Af samme grund og for at undgå kommandomæssige komplikationer for fæstningens kommandant blev det bestemt, at Generalkommandoen i Nørrejylland i stedet for Fredericia skulle have hovedkvarter i Århus. Hertil kom general Bülow den 6. september, idet han med ministeriets billigelse var blevet på Fyn, indtil endelig bestemmelse om Generalkommandoens fremtidige placering var truffet. General Bülow havde iøvrigt allerede fra den 16. august overtaget kommandoen over Generalkommandoen i Nørrejylland.

General de Meza, der var chef for Generalkommandoen på Als, afrejste den 7. september på ubestemt tid til København og overlod kommandoen til oberst Krabbe.

Den 21. september fik general Bülow orlov og rejste også til København. Kommandoen over Generalkommandoen i Nørrejylland blev overdraget til general Moltke.

General Bülow havde regnet med snart at vende tilbage til Jylland, men det lagde hans helbredstilstand hindring i vejen for. General Moltke fortsatte derfor med at føre kommando over Generalkommandoen.

Den uro, Slesvig-Holstenerne fremkaldte under våbenstilstanden bl.a. gennem åbenlyse krav om dannelsen af en stat, Schleswig-Holstein, og tilstedeværelsen af slesvig-holstenske styrker, som de var opstået i forbindelse med oprøret, fik Generalkommandoen på Als til at anmode om særlige beredskabsforanstaltninger for at sikre et forsvar af øen.

Den 2. oktober fik Generalkommandoerne i Nørrejylland, og på Fyn og på Als ordre til at forberede sig på straks at indkalde det hjemsendte mandskab.

Chefen for Generalkommandoen på Als, general de Meza, måtte i København gennemgå en operation, hvorfor general Schleppegrell den 19. oktober overtog kommandoen på Als.

Forholdene i Slesvig gav under våbenstilstanden den danske regering anledning til bekymring.

G. 1850.

Den 15. januar 1850 anmodedes den danske udenrigsminister kammerherre Tillisch om gennem pålidelig kilde at søge oplysning om den slesvig-holstenske hærbevægelser. Hvis han med sikkerhed erfarede, at den rykkede ind i Slesvig, skulle han give de kommanderende generaler i Nørrejylland og på Als underretning derom.

Den 15. januar var situationen til overvejelse under et statsrådsmøde. Krigsministeren mente, at de hjemsendte soldater skulle indkaldes, så der ved månedens udgang kunne stå et armékorps rede ved den jyske sydgrænse. De fleste af statsrådets medlemmer var ikke enige med ham i nødvendigheden heraf. Foranstaltningen ville medføre en meget følelig udgift for statskassen.

Resultatet af drøftelsen i statsrådet blev, at generalkommandoerne i Nørrejylland og på Fyn fik ordre til først at foretage indkaldelsen, når der tilgik dem oplysninger fra kammerherre Tillisch om, at slesvig-holstenerne havde overskredet grænsen. De skulle reagere på samme måde, hvis forbindelsen med kammerherren blev afbrudt, og de af andre sikre kanaler fik efterretning om fjendtlig overskridelse af grænsen.

Det blev pålagt generalkommandoerne ikke at forsømme nogen foranstaltning, som på kortest mulig tid kunne bringe afdelingerne på krigsfod og sætte dem i marchfærdig stand.

For derudover at imødegå et muligt indfald i Slesvig overdrog Krigsministeriet den 19. januar den kommanderende ge-

neral i Nørrejylland, generalmajor Moltke, midlertidig kommando over den aktive hær, herunder afdelingerne på Fyn og Als. Det blev pålagt ham i givet fald at handle med størst mulig kraft og hurtighed med det formål at understøtte forsvaret på Als og dække Fyn og Nørrejylland. Som stabschef ved hærens overkommando ansattes oberst Flensborg.

Usikkerheden om, hvad der forestod, bevirkede, at man skiftevis hjemsendte og indkaldte et antal afdelinger.

Da udsigterne efterhånden udvikledes mere truende, blev det nødvendigt at træffe endelig bestemmelse om, hvem der skulle have kommandoen over hæren, når den rykkede i felten. På grund af dårligt helbred kunne hverken general Bülow eller general de Meza overtage kommandoen, og statsrådet fandt det uforeneligt med general Hansens stilling som krigsminister at overdrage ham posten som hærens kommanderende general, selv om han gerne ville have den.

Under disse omstændigheder henvendte ministeren sig til general Krogh, der erklærede sig villig til at overtage kommandoen. Han blev derefter udset til i påkommende tilfælde at være kommanderende general.

I midten af april overtog general Willisen kommandoen over den slesvig-holstenske hær. Han blev modtaget med jubel af den krigslystne del af befolkningen i Slesvig-Holsten, som håbede, at krigen skulle begynde.

Langvarige og indviklede forhandlinger med Preussen om en fredsordning havde efterhånden skabt en situation, der ligefrem tvang Danmark til at sætte hæren i forsvarsstand, hvis den ikke skulle blive overrasket af begivenhederne. Det var nødvendigt at få hæren opstillet og sammenarbejdet, selv hvis en separat fredsaftale skulle blive indgået med Preussen. I så fald ville det blive nødvendigt med våbenmagt at tvinge de slesvig-holstenske oprørere til at anerkende Danmarks overhøjhed over landområderne.

Mandskab og heste indkaldtes til tjeneste, og den 24. maj fik general Krogh overdraget overkommandoen over alle i Jylland, på Fyn og på Als værende tropper, fæstninger,

batterier og skanser. Som stabschef havde han oberst Flensborg.

General Krogh fik ordre til hurtigst muligt at begive sig til Kolding for at overtage overkommandoen, hvorved generalkommandoerne i Nørrejylland, på Fyn og på Als blev underlagt ham.

Hæren sammensattes af

1. Division under generalmajor Moltke
 2. Division under generalmajor Schleppegrell
- Reserve-Cavaleriet under generalmajor Flindt
Reserve-Artilleriet under oberst Fibiger.

For det tilfælde, at general Krogh anså det for nødvendigt at oprette en særlig Generalkommando i Nørrejylland, designerede ministeriet kommandøren for 3. Linie-Bataillon, oberst Palludan, som chef for denne generalkommando, der i så fald skulle forlægges til Fredericia.

Hvis general Schleppegrell skulle forlade Als, blev kommandøren for 4. Linie-Bataillon, oberst Blom, udset til at være generalkommandochef på øen.

Den 11. juni udskiltes Generalkommandoen i Nørrejylland fra Overkommandoen og blev forlagt til Fredericia, hvis kommandantskab sammen med kommandantskabet på Fladstrand, besætningen på Helgenæs, depotkompagnierne, pladskommandantskaberne og arsenalerne i Nørrejylland blev underlagt Generalkommandoen.

H. Krigen afsluttet.

Da krigen var sluttet oprettedes den 1. februar 1851 "Generalkommandoen i Slesvig". Den omfattede såvel Slesvigs fastland som Als, Femern og Vesterhavsøerne. Dermed var riget igen inddelt i tre generalkommandoer: Sjælland, Nørrejylland og Fyn, og Slesvig.

Den 17. oktober 1855 blev Generalkommandoen for Slesvig under benævnelsen 3. Generalkommando underlagt Generalkommandoen for Nørrejylland og Fyn, hvis benævnelse var 2.

Generalkommando.

Generalkommandoen på Sjælland omdøbtes samtidig til 1.
Generalkommando.

5. VESTRE LANDSDELSKOMMANDO UNDER KRIGEN 1864.

I begyndelsen af 1861 antog de politiske forviklinger en så truende karakter, at man overvejede en mobilisering af forsvarret.

Hæren var organiseret på grundlag af hærordningen fra 1842, hvori der dog var foretaget visse ændringer.

Militært var landet inddelt i tre generalkommandoer således:

1. Generalkommando (Sjælland og tilligende øer)
2. Generalkommando (Nørrejylland, Fyn og Slesvig)
3. Generalkommando (Holsten og Lauenborg).

2. Generalkommandos stab var garnisoneret i Flensborg og havde under sin kommando:

1. Kavaleribrigade (Randers)

3. Dragonregiment i Århus
4. " i Slesvig
5. " i Randers

2. Infanteribrigade (Slesvig)

2. Bataljon i Eckernførde
5. " i Odense
6. " i Slesvig
10. " i Fredericia
11. " i Ålborg
12. " i Fredericia
19. " i Nyborg
21. " i Flensborg

Ministeriet begyndte at indkalde tropper i 2. og 3. Generalkommando.

Den almindelige værnepligt, dog med stillingstilladelse, var indført den 12. februar 1849. Den 2. marts 1861 kom en ny lov om værnepligt, hvori blev givet bestemmelser for det værnepligtige mandskabs stilling i reserven og forstærkningen.

Den 17. juni 1863 døde den kommanderende general i 3. Generalkommando, generalløjtnant Schøller, og den 29. juni den kommanderende general i 1. Generalkommando, arveprins Frederik Ferdinand. Da Krigsministeren, generalmajor Thestrup, ønskede at overtage en af generalkommandoerne, forflyttedes generalløjtnant de Meza den 4. september fra 2. til 1. Generalkommando. Generalmajor Thestrup udnævntes til generalløjtnant og overtog 2. Generalkommando. Generalmajor Steinmann overtog den 22. oktober kommandoen over 3. Generalkommando.

Generalmajor Thestrup trak sig tilbage som krigsminister, fordi han ikke kunne få sine kollegers samtykke til at forelægge en organisationsplan med tilhørende lønningslov for den del af hæren, der rekrutteredes fra kongeriget og fra hertugdømmet Slesvig. Planen ville nemlig medføre større udgifter.

Den 21. september 1863 blev det kundgjort for hæren, at der fra den 1. oktober skulle træffes de nødvendige foranstaltninger til at sikre en hurtig udvikling af hærens krigsstyrke.

Foranstaltningerne deltes op i tre faser, som begivenhederne imidlertid løb fra. Regeringen fandt det nødvendigt at gennemføre en delvis mobilisering af hæren ved at forøge den i 2. og 3. Generalkommando stationerede troppestyrke til omtrent 12.000 mand.

Ved en kundgørelse af 22. oktober formeredes derefter hæren fra den 1. november at regne i tre divisioner på tre infanteribrigader á 2 - 3 bataljoner foruden kavaleri, artilleri og ingeniørtropper.

Kun 2. og 3. Division sattes på krigsfod med henholdsvis generalløjtnant Thestrup og generalmajor Steinmann som kommandører. Personellet ved 2. og 3. Generalkommandos stabe forrettede tillige tjeneste ved 2. og 3. Division. 2. Division havde stabskvarter i Flensborg. 3. Division i Kiel.

1. Division forblev på fredsfod og sorterede foreløbig under 1. Generalkommandos chef, generalløjtnant C.J. de Meza.

Ved dublering af enheder var hærens styrke blevet fordoblet. Herom sagde kaptajn W. Lehmann i Rigsrådsforsamlingen i 1863:

"I 1842 var det, som da blev stillet i spidsen for den nye, dengang gennemførte hærorganisation, en bestemt erkendelse af, at en lille, men velindøvet hær var langt at foretrække for en større, men mindre øvet. Nu er parolen omvendt: Skaf os så stort mandskab som muligt, om det er øvet eller ikke, det er ganske ligegyldigt. Skaf os blot så stor en styrkeliste som mulig."

Befæstningsanlæggene ved Dannevirke, Dybbøl og Fredericia var ikke gjort færdige.

Den heldigt gennemførte krig 1848 - 50 bevirkede, at der i 1863 i befolkningen herskede falske forestillinger om hærens kampdygtighed. De samme falske forestillinger eksisterede også om Dannevirkestillingens modstandsdygtighed.

Den 27. november bestemtes det i en kundgørelse, at samtlige hærens infanteribataljoner skulle formeres som infanteriregimenter med samme numre som de oprindelige bataljoner.

Den 8. december 1863 blev generalmajor P.H.C. du Plat chef for 2. Division, som udskiltes fra 2. Generalkommando, der indskrænkedes til at omfatte Nørrejylland og Fyn. Den 2. januar 1864 fik Generalkommandoen hovedkvarter i Odense, hvortil dens stabskvarter var blevet forlagt den 25. december 1863.

Den 25. december 1863 fik generalløjtnant de Meza i en kundgørelse overdraget kommandoen over felthæren med hovedkvarter i Slesvig. Han kundgjorde i en dagsbefaling den 7. januar 1864, at han fra den 4. januar havde overtaget Overkommandoen.

Selv om det næppe havde ændret krigens endelige udfald, fordi Danmark stod alene over for to af Europas store magter, så bekræftede krigsforløbet, at den omstændighed, at der ikke i fredstid var truffet de nødvendige forsvarsforberedelser, fik hovedindflydelse på krigens forløb.

Efter Dybbølstillingens fald blev hærens overkommando bekendt med, at fjendens næste mål var Fredericia, og at Fyn var truet af fjendtligt angreb. Det skønnedes derfor ønskeligt at forlægge overkommandoen til et punkt, der var mere centralt for forsvaret end Als. Den 22. april forberedte Overkommandoen derfor

sin afgang fra øen ved at overdrage kommandoen på Als til kommandøren for 1. Division, generalmajor Steinmann. Den 23. april blev hovedkvarteret forlagt til Assens.

Da Overkommandoen tænkte sig, at dens ophold på Fyn ville blive af længere varighed, ønskede den ikke, at 2. Generalkommando også befandt sig der.

Overkommandoen indstillede derfor til ministeriet, at 2. Generalkommando blev ophævet, og den 24. juni gav ministeriet sit samtykke dertil. Den 25. juni om eftermiddagen blev hærens Overkommando derpå forlagt til Odense, hvor 2. Generalkommando havde holdt til.

Den 12. november 1864 ratificerede kongen fredstraktaten, og den 16. blev ratifikationerne udvekslet i Wien.

Ved kundgørelse for hæren af 26. november blev hærens Overkommando og divisionerne beordret ophævet med udgangen af november. Fra samme tidspunkt blev 2. Generalkommando genoprettet. Fra 1. december 1864 var infanteribrigaderne og kavaleriregimenterne underlagt de respektive generalkommandoer.

Kommandoen over den genoprettede 2. Generalkommando fik generaløjtnant P.F. Steinmann.

Fra hvad i en kundgørelse af 24. marts 1865 blev benævnt "april flyttedag" beordredes 2. Generalkommando forlagt fra Odense til Århus.

Som det af Generalstaben blev formuleret i en redegørelse i 1892, så måtte hovedlæren af krigen i 1864 være, at det ikke lades ustraffet, når en nation i fredens dage forsømmer sit forsvar.

6. VESTRE LANDSDELSKOMMANDO UNDER FØRSTE VERDENSKRIG.

(Intet udarbejdet)

7. SØNDERJYDSK KOMMANDO

Ved Nordslesvigs genforening med Danmark oprettedes SønderjydsK Kommando, direkte underlagt Krigsministeriet.

Kommandoet blev den 9. juli 1920 underlagt 2. Generalkommando og bestod af

Stab	i Sønderborg
I Bataljon	i Sønderborg
II Bataljon	i Tønder
en rytterstyrke	i Tønder

Den 3. maj 1920 sendte Kongen gennem Forsvarsministeriet en hilsen til SønderjydsK Kommando. Det blev i en kundgørelse bestemt, at Majestätens hilsen skulle læses op for tropperne under gevær. Ordlyden giver kort og rammende udtryk for den betydning Danmark tillagde Genforeningen:

"Kommandoets Befalingsmænd og menige bør sætte en Ære i, at de er de første til at føre den danske Hærs Fane ind i det gamle danske Land.

Samtidig bør de mindes de Pligter, der følger hermed. I Overholdelse af Mandstugt og Disciplin skal de være Eksempler til Efterfølgelse. Hver Mand skal dernæst huske, at Kommandoet kommer til Sønderjylland for under nøje Samvirken med de civile Myndigheder at være alle gode Borgeres Beskytter. Intet Øjeblik bør det glemmes, at de alle, Befalingsmænd og menige, har til Pligt at udvise Hensynsfuldhed, Høflighed og Takt overfor alle Beboere, mellem hvilke de færdes, uden Hensyn til disses Sprog og Nationalitet.

Raader denne Aand i Kommandoet, vil dets Udsendelse være til Gavn og Ære for Landsmænd baade Nord og Syd for Kongeaaen."

SønderjydsK Kommando blev nedlagt 1. november 1923.

Det betød dog ikke at enhederne umiddelbart blev flyttet bort fra de førnævnte garnisoner.

8. VESTRE LANDSDELSKOMMANDO UNDER ANDEN VERDENSKRIG.

(Intet udarbejdet)

9. VESTRE LANDSDELSKOMMANDO EFTER ANDEN VERDENSKRIG.

A. Kommandoforhold ved befrielsen

Da det stod klart, at den tyske kapitulation var forestående, bestemte chefen for Generalkommandoen den 28. april 1945 i en skrivelse, at lederen af modstandsbevægelsen i Jylland, Vagn Bennike, skulle føre kommando over samtlige i Jylland-Fyn værende styrker og myndigheder af hæren.

Han blev fra den 1. maj 1945 at regne tillagt grad som generalmajor med krigstidsbeføjelser for Jylland-Fyn.

Efter allierede styrkers indrykning i Jylland-Fyn skulle generalmajor Bennike søge kontakt med den allierede styrkechef og med ham træffe de nødvendige aftaler om at indkalde værnepligtige til opstilling af et sådant antal danske afdelinger, som han måtte være i stand til at bevæbne på forsvarlig måde.

Han skulle stille sig til rådighed for den allierede styrkechef og under dennes kommando.

Sideløbende med sin stilling som dansk højstbefalende i Jylland-Fyn skulle Vagn Bennike fortsat varetage stillingen som leder af den danske modstandsbevægelse i Jylland med fuld kommandoret over modstandsbevægelsens regioner I - IV.

Han formerede "Jydsk-Fynske Kommandos Stab" med oberstløjtnant E. Møller som stabschef. Kommandoen blev i første omgang oprettet på Lyngbygaard vest for Århus. Den flyttede kort efter til Hotel RITZ i Århus. Efter hærordningen af 1937 var Jydske Division øverste kommandomyndighed i Jylland. Jydsk-Fynske Kommando trådte i så henseende i stedet for Jydske Division. Fra den 13. maj 1945 betragtede Jydsk-Fynske Kommando sig som en selvstændig regnskabspligtig myndighed over for Krigsministeriet.

Modstandsbevægelsens byledere skulle som i besættelsestiden stå direkte under regionslederne. Regionslederen blev direkte underlagt Jydsk-Fynske Kommando. Overgangsmæssigt

blev Region IV, der omfattede Fyn, dog gjort selvstændig indtil den 8. maj, hvorefter Jylland og Fyn var under samme kommando.

Politiet blev underlagt Jydsk-Fynske Kommando med en politichef, der indgik i kommandoens stab. Politichefen kunne træde i direkte forbindelse med de til regionerne knyttede politichefer. Disse var underlagt regionscheferne.

Når der var blevet indkaldt værnepligtige og formeret væbnede danske styrker, skulle garnisonskommandanterne inden for deres områder overtage kommandoen over dem. Garnisonskommandanterne skulle samtidig overtage kommandoen over modstandsbevægelsens byledere og deres styrker.

Som en kommandomæssig overgangsforanstaltning skulle garnisonskommandanterne underlægges regionslederne.

Når dette skete, skulle politiet udgå af den militære kommando og samtlige politichefer gå ud af modstandsgrupperne.

Modstandsbevægelsens regioner skulle formere modstandsstyrkerne efterhånden, som allieret besættelse af Jylland fandt sted, men først efter forhandling med de allierede styrkechefer på stedet. Modstandsstyrkerne skulle som kendetegn forsynes med armbind.

Den 7. maj 1945 overtog Chefen for Generalkommandoen kommandoen over samtlige styrker i dansk modstandsbevægelse. På dette tidspunkt havde styrker fra den etableret bevogtning af Lillebæltsbroen. 1100 mand fra Region III havde iværksat bevogtning af den dansk-tyske grænse.

Af den danske styrke, der under krigen var uddannet i Sverige, tilgik der det jyske område 800 mand. Et kompagni blev underlagt byledelsen i Fredericia. Resten af styrken blev sat ind i grænsebevogtningen.

Da en generalkommandobefaling den 11. maj 1945 gjorde rede for, hvordan kommandoforholdene midlertidigt skulle være for de styrker, der hørte under Generalkommandoen, omhandlede den af kommandomyndigheder i Jylland følgende:

- Jyllandsledelsen (modstandsstyrker i Jylland-Fyn).

- Grænsekommandoet.
- Jydsk-Fynske Kommando, herunder hørte samtlige militære afdelinger og institutioner m.fl. i Jylland-Fyn, efterhånden som de blev oprettet.

Den 15. maj 1945 blev Grænsekommandoet underlagt Jydsk-Fynske Kommando. Med hensyn til de egentlige bevogtningsmæssige opgaver ved grænsen var Grænsekommandoet sammen med Grænsegendarmeriet dog i en periode underlagt chefen for en motoriseret britisk bataljon.

Den styrke, som var uddannet i Sverige under besættelsen, blev formeret i "Regiment Danforce". Regimentet blev midt i maj stillet til rådighed for Jydsk-Fynske Kommando.

Den 13. juni 1945 flyttede Jydsk-Fynske Kommandos kontorer fra Hotel RITZ i Århus til Tøndergades Kaserne i samme by. Denne kaserne var bygget af tyskerne og bestod af barakker. Den blev senere revet ned.

Den 1. juni 1945 mødte 10.000 genindkaldte ved hæren. Dens genopbygning påbegyndtes. Udrustningen til styrken var leveret fra Sverige.

Den 12. juni 1945 ophævedes de særlige kommandoforhold, som var indført i forbindelse med landets befrielse for tysk besættelse den 5. maj. Man gik tilbage til kommandoforholdene, som de eksisterede efter den gældende lov om hærens inddeling i fredstid.

Det blev dog bestemt, at de Jydske Division påhvilende forretninger skulle varetages af Jydsk-Fynske Kommando.

Jydsk-Fynske Kommando fastslog i en befaling, at enheder af hæren udelukkende stod under kommando af deres militære foresatte myndigheder, der i ingen henseende var modstandsstyrkerne underlagt, ligesom det modsatte heller ikke var tilfældet.

B. Ny forsvarslov forberedes

Den nødvendige ændring af den bestående hærordning fra 1937 blev efter besættelsen forberedt ved nedsættelse af en kommission til undersøgelse og overvejelse af forswarets frem-

tidige ordning. Det skete den 11. april 1946.

På kommissionens første møde den 27. juni 1946 gav alle de politiske partier, der var repræsenteret i den, udtryk for villighed til at søge opgaven løst gennem en fordomsfri og saglig drøftelse på grundlag af de under krigen indhøstede erfaringer. Ingen af dem ville føle sig bundet af tidligere standpunkter, partierne havde indtaget i forsvars-sagen.

Den 15. april 1950 afgav kommissionen sin første betænkning.

Under de drøftelser, der var ført i den, var man nået til den opfattelse, at der burde tilstræbes en ordning, som i princippet var opbygget som den svenske forsvarsordning, nemlig med en forsvarschef, en forsvarsstyrelse og en forsvarsstab.

I betænkningen blev henvist til erfaringer fra Anden Verdenskrig. På grundlag af dem anså kommissionen det for påkrævet at tilvejebringe en ordning, hvorefter én mand med ansvar over for forsvarsministeren fik overdraget ledelsen af det samlede militære forsvar. Det blev foreslået at oprette en forsvarsstyrelse bestående af de tre værnschefer og chefen for forsvarsstaben. Forsvarsstyrelsen skulle have forsvarschefen som formand.

I betænkningen fra 15. april 1950 gik kommissionen ind for, at - som de benævntes - landsdelskommandanterne, i alle sager vedrørende forsvarsforberedelser samt i operativ henseende skulle underlægges forsvarschefen. Det blev gjort ud fra den betragtning, at indskydning af et mellemed (hærchefen) mellem disse to myndigheder ville være et omsvøb, der kunne medføre kompromitterende forsinkelser.

Kommissionen inddrog i sine overvejelser den mulighed, at den ene af landsdelskommandanterne tillige kunne være hærchef. Den mente imidlertid ikke at kunne gå ind for det. Det blev anset for nødvendigt at have en hærchef, der kunne ensrette uddannelsen ved hærens afdelinger i de to lands-

dele. Desuden ville en hærchef, der tillige var landsdelskommandant, ikke på fyldestgørende måde kunne varetage en stilling som medlem af forsvarsstyrelsen.

Også forsvarskommissionen af 1946 stødte på de forsvarsmæssige problemer, Danmarks geografiske opsplitning fører med sig.

Det kom i kommissionens betænkning til udtryk på denne måde:

Ved opbygning af et forsvar bør man foruden at sikre det bedst mulige samarbejde mellem forsvarets led ved at gennemføre en fælles ledelse, overalt hvor det er hensigtsmæssigt, give forsvaret en sådan ordning, at der skabes betingelser for, at modstand mod et angreb hurtigst muligt kan iværksættes.

Man ledes derved naturligt ind på tanken om at inddele landet i et antal områder og underområder, alt efter de særlige militære forhold der gør sig gældende, og inden for nævnte områder (underområder) organisere forsvaret ud fra princippet om enhed i ledelsen, hvor det er formålstjenligt.

En deling af landet i to dele med Storebælt som den naturlige geografiske grænse ville give to landsdelskommandoer med omtrent lige store befolkningstal, ca. 2 millioner, konstaterede forsvarskommissionen i sin betænkning. Det vil le rundt regnet være det dobbelte af, hvad gennemsnittet var for tilsvarende svenske militærområder.

Forsvarskommissionen havde under sine drøftelser i særlig grad opmærksomheden henledt på, hvorvidt det ville være muligt også i forsvarets forgreninger at gennemføre den enhed i ledelsen, som kommissionen tilstræbte i forsvarets øverste ledelse. Kommissionen fandt det ønskeligt at nå frem til en ordning med grænser fælles for de tre værn og med fælles chef inden for det enkelte område.

Kommissionen bad værnscheferne om at udarbejde forslag. De gjorde rede for, at nok måtte en territorialinddeling af landet anses for såvel ønskelig som påkrævet for alle tre

værns vedkommende. Skillelinierne ville imidlertid ikke kunne bringes til fuldstændig at falde sammen for alle tre værns vedkommende, fordi farvandene, der for en landmilitær betragtning er adskillende for kampområderne, for søværnet er selve kamppladsen.

Overfor kommissionen udtalte general Gørtz, at enhedsledelse i toppen var nødvendig, fordi der her spillede så mange hensyn ind af strategisk, økonomisk og politisk art m.v., hvorimod der på det lavere trin, dvs. landsdelskommandotrinet, ikke var de samme problemer at tage hensyn til, men problemer af taktisk og operativ art, altså af langt mere faglig karakter.

Principielt mente generalen, at landsdelskommandanter ikke burde have marinedistrikter under sig. Viceadmiral Vedel afviste gennemførelsen af enhedsprincippet, idet viceadmiralen bl.a. anførte, at det ikke havde samme interesse for søværnet at få adgang til stillingerne som landsdelskommandanter og regionschefer, hvilke stillinger viceadmiralen fandt det rimeligt blev besat med officerer af hæren.

Den 26. januar 1950 vedtog kommissionen følgende:

1. Landets militære forsvar organiseres således:
 - Det landmilitære forsvar vest for Storebælt ledes af Vestre Landsdelskommando,
 - Det landmilitære forsvar af Sjælland og Lolland-Falsters øgruppe ledes af Østre Landsdelskommando,
 - Landforsvaret af Bornholm ledes af Bornholms region,
 - Det sømilitære forsvar ledes af Søværnskommandoen og
 - Flyvevåbnets styrker ledes af Flyverkommandoen, alt direkte under og med ansvar over for forsvarschefen.
2. Vestre og Østre Landsdelskommandoer inddeles i et antal regioner. Regionerne inddeles i et antal distrikter.

Til støtte for flådens operationer oprettes marinekommandoer, der inddeles i marinedistrikter. De er underlagt Søværnskommandoen, men er for så vidt angår forberedelse og gennemførelse af det lokale forsvar underlagt de respektive landsdelskommandoer og regioner og har almindelig meldepligt over for disse.

Til at forestå flyvevåbnets jordtjeneste oprettes i hver af landsdelene vest og øst for Storebælt en basiskommando. Basiskommandoerne er underlagt Flyverkommandoen, men er for så vidt angår forberedelse og gennemførelse af det lokale forsvar underlagt de respektive landsdelskommandoer og regioner og har almindelig meldepligt over for disse.

Grænserne for landets militære inddeling, der fastsættes af forsvarsministeren, skal i det omfang, det er muligt, være sammenfaldende for alle værn og følge landets civiladministrative inddelinger.

3. Operative flåde- og flyverstyrker ledes direkte af Søværnskommandoen respektive flyverkommandoen i overensstemmelse med de af forsvarschefen givne retningslinier og med ansvar over for denne.
4. Chefen for en landsdelskommando (chefen for Bornholms region), der for så vidt angår det planlæggende forsvarsarbejde står direkte under forsvarschefen, skal over for denne være ansvarlig for landsdelens (Bornholms) landmilitære forsvar.

Han har pligt til at inspicere de ham underlagte forsvarsforanstaltninger og skal drage omsorg for, at de er i overensstemmelse med forsvarschefens direktiver.

Samtlige i landsdelen værende forsvarsstyrker af hæren er ham underlagt. Styrker og anlæg af søværnet og flyvevåbnet - bortset fra operative flåde- og flyverstyrker - er ham underlagt for så vidt angår forberedelse og gennemførelse af det lokale forsvar

og har almindelig meldepligt over for ham.

Til såvel Vestre som Østre Landsdelskommando knyttes officerer af søværnet og flyvevåbnet.

5. Chefen for en region (distrikt) skal over for vedkommende landsdelskommando (region) være ansvarlig for regionens (distriktets) landmilitære forsvar i overensstemmelse med de af forsvarschefen gennem landsdelskommandoen (regionen) givne retningslinier. Han har pligt til at inspicere samtlige de ham underlagte forsvarsforanstaltninger og har iøvrigt tilsvarende pligter og beføjelser som chefen for landsdelskommandoen (regionen) inden for sit område.
6. Chefen for en marinekommando (et marinedistrikt) skal over for Søværnskommandoen være ansvarlig for løsningen af de ham pålagte sømilitære opgaver i og ved farvandene inden for hans område, i overensstemmelse med de af forsvarschefen gennem Søværnskommandoen givne retningslinier. For så vidt angår forberedelse og gennemførelse af det lokale forsvar er chefen for en marinekommando underlagt vedkommende landsdelskommando og chefen for et marinedistrikt (chefen for en marinekommando, når denne virker som marinedistrikt) underlagt vedkommende region, og har almindelig meldepligt over for disse. Chefen for en marinekommando (et marinedistrikt) har pligt til at inspicere de ham underlagte styrker og anlæg og skal drage omsorg for, at deres anvendelse sker i overensstemmelse med de ham meddelte direktiver.
7. Chefen for landsdelens basiskommando skal over for flyverkommandoen være ansvarlig for den til flyverstyrkerne knyttede jordtjeneste inden for landsdelen i overensstemmelse med de af forsvarschefen gennem Flyverkommandoen givne retningslinier.

For så vidt angår forberedelse og gennemførelse af det lokale forsvar mod angreb på jorden er han un-

derlagt vedkommende landsdelskommando og region og har almindelig meldepligt over for disse. Han har pligt til at inspicere de ham underlagte styrker og anlæg og skal drage omsorg for, at deres arbejde og anvendelse sker i overensstemmelse med de ham meddelte direktiver.

C. Den videre udvikling

Det fremgår af kundgørelse for hæren B 15-1950, at Hans Majestæt Kongen under 27/5 1950 stadfæstede "Lov om forsvarets ordning" som svarede til det resultat forsvarskommissionen (jvf. forrige afsnit) kom til i januar 1950 om centralstyrelsen og den kommandomæssige organisation.

Nogle måneder senere, ved kundgørelse for hæren B 28-1950, oprettedes Vestre Landsdelskommando, i det betegnelsen jydsk division samtidig bortfaldt, og jydsk divisions stab m.v. overgik til at være Vestre Landsdelskommandos stab m.v.

Om den videre udvikling på dette område henvises til

afsnit 2, Vestre Landsdelskommandos oprindelse.

Om udviklingen inden for førnævnte område - centralstyrelsen og den kommandomæssige organisation - kan kort siges, at der skulle gå en snes år før den blev ført ud i livet.

Ved kundgørelse for forsvaret B 15-1952 genindsattes værnscheferne med direkte kommando over deres værn, og ledelsen af det militære forsvar ændredes fra at være forsvarschefens ansvar til at være de respektive værnschefers.

10. VESTRE LANDSDELSKOMMANDOS TRADITIONER.

Vestre Landsdelskommandos motto er: STÆRK og FAST.

Vestre Landsdelskommando har ikke mange ydre, traditionsbærende kendetegn at samles om eller begivenheder, som på særlig måde har markeret sig og naturligt fremtræder som mindedage.

Af de ydre kendetegn er det primære Vestre Landsdelskommandos mærke

Vestre Landsdelskommandos mærke er HÆRMÆRKET på højrrød bund med teksten VESTRE LANDSDELSKOMMANDO uden om. Mærket beskrives i øvrigt således:

"Guldskjold med 3 blå, kronede løver og 9 røde hjerter. Herover krone med rød puld og farvede ædelstene og perler. Udenom to grønne laurbærgrene med røde bær, sammenbundne forneden med blåt bånd".

Vestre Landsdelskommando anvender dog mærket med forgyldte laurbærgrene.

Vestre Landsdelskommandos mærke anvendes i følgende forbindelser:

- på Vestre Landsdelskommandos kvartermærke
- som skuldermærke på kamp- og øvelsesuniformen
- på publikationer, dokumenter og særligt brevpapir.

Vestre Landsdelskommandos indsats vedrørende traditionsplejen er i meget høj grad udadrettet.

Vestre Landsdelskommando har som nævnt ingen mindedage at fejre ved parader el.lign. eller tilbagevendende, større festligheder.

Vestre Landsdelskommando har i følge sagens natur ikke "forældredage" eller dage med særlig tilknytning til soldaterforeninger m.m.

Landsdelens militære mindesmærker og deres ihukommelse er enten regimenternes ret eller fordelt til kommandanter som pålagt hverv.

Vestre Landsdelskommando støtter disse og andre højtideligheder, som afvikles enten ved underlagte myndigheder eller ved andre myndigheder, det være sig forsvarrets eller civile.

Denne støtte ydes i det væsentligste enten ved at landsdelskommandochefen deltager i arrangementet eller ved at landsdelskommandoen godkender deltagelse af et militært musikkorps eller af en militær enhed, som demonstrerer sine færdigheder.

For så vidt angår landsdelens tre militære musikkorps (Ved Slesvigske Fodregiment, Prinsens Livregiment hhv. Fynske Livregiment), er Slesvig-Holsten blevet et naturligt virkeområde.

Vestre Landsdelskommando tilstræber, at musicering syd for grænsen gennemføres af et orkester sammensat af to af de tre nævnte.

Fra musikkens område skal endvidere nævnes, at Vestre Landsdelskommando har udsendt to grammofonplader med militær musik.

I 1974 udsendtes den første, nemlig VLK 001. FRA DE JYSK-FYNSKE REGIMENTER som bl.a. fastholder en march eller anden karakteristisk melodi fra de fleste af regimenterne i landsdelen.

I 1979 udsendtes VLK 002 som også hedder FRA DE JYSK-FYNSKE REGIMENTER med undertitlen MILITÆR MUSIK GENNEM 300 ÅR. VLK 002 indeholder bl.a. fuldstændig gengivelse af STOR TAPPENSTREG. Dette skal ses i sammenhæng med den af Vestre Landsdelskommando udgivne publikation om TAPPENSTREG. (Se afsnit 12).

Endelig skal det anføres, at Vestre Landsdelskommando, som en naturlig følge af den lange tilknytning til Århus som garnisonsby, betragter

AARHUS TAPPENSTREG

som sin yndlingsmarch.

Som undtagelsen der bekræfter reglen bør Vestre Landsdelskommandos fødselsdag den 13 februar 1801 fremdrages som mindededag, fordi kendskabet til denne dato og omstændighederne, som førte til den, har givet et væsentligt grundlag for den udsmykning, som i Vestre Landsdelskommandos kommandokvarter er med til at markere Vestre Landsdelskommandos rette plads i vor militære historie.

Af udsmykningen, som ikke alene skal henføres til Vestre Landsdelskommandos fødselsdag eller historie, kan nævnes:

- et glasmaleri af Landsdelskommandomærket, udført af oberstløjtnant M. Hemmert Lund, sidst næstkommanderende/Nørrejyske Artilleriregiment.
- Landsdelskommandomærket og Kong Christian VII, s kronede navnetræk i billedskærearbejde, udført af kaptajn B.T.A. Lauritsen ved Jyske Ingeniørregiment.
- Billeder af Kronprins Frederik (VI) og General Moltke.

Endvidere haves:

- Billede af Kong Frederik VI, gave fra Det kgl. Garnisonsbibliotek.
- Århus byvåben i billedskærearbejde udført af kaptajn B.T.A. Lauritsen og skænket af byen.
- En næsten komplet samling af indrammede portrætter af Kommandoens chefer 1801 - 1976, og
- Kvartermærke for Vestre Landsdelskommando fremstillet for midler, der er stillet til rådighed fra Forsvarets Materielintendantur.
- En større samling af smukke, gamle kobberstik med militære motiver, som er en gave fra oberst O. Holbæk.

- En righoldig samling af våbenskjolde fra division, brigader, hjemmeværnsregioner, skoler, regimenter, skydelejre, parkområder samt allierede kommandoer og enheder,
 - gaver og tjenstlige erindringsudtryk fra disse.
- En 24 pds. Håndmorter - anbragt i Kommandoens have - der er i fast udlån fra Tøjhuset, formidlet af Sønderjyske Artilleriregiment.
- En samling af ældre håndvåben til dekorationsbrug, ligeledes i fast udlån fra Tøjhuset.
- En smuk samling af malerier, hvoriblandt nogle med gamle, interessante militære motiver, som er udlånt med megen velvilje fra bl.a. Statens Museum for Kunst, Århus Kunstmuseum, Sønderborg Slot og Slesvigske Fodregiments Parolefond.
- En gammel skrivepult til benyttelse som underlag for gæstebogen - overdraget af Kommandanten for Borrislejren, oberstløjtnant A.H. Rude.
- Et antikt Bing og Grøndahl spisestel med sølvbestik og sølvstager er fra ældre tid stillet til rådighed for landsdelskommandocheffen.

Vestre Landsdelskommando har i lighed med mange andre myndigheder hævdevundne regler for markering af jubilæer, fødselsdage og afgang fra tjenesten, enten i forbindelse med en beordring eller ved pensionering.

Chefsgavekassen omfatter cheferne inden for Vestre Landsdelskommandos område, medens officererne i Vestre Landsdelskommandos stab samt de civilt ansatte tilsvarende, hver for sig, har en Privatkasse.

En ret enestående, måske endda særpræget tradition er skabt i

VESTRE LANDSDELSKOMMANDOS TAROKKLUB.

TAROKSPILLET er af gammel østerlandsk oprindelse, formentlig ældre end noget andet i vore dage dyrket kortspil.

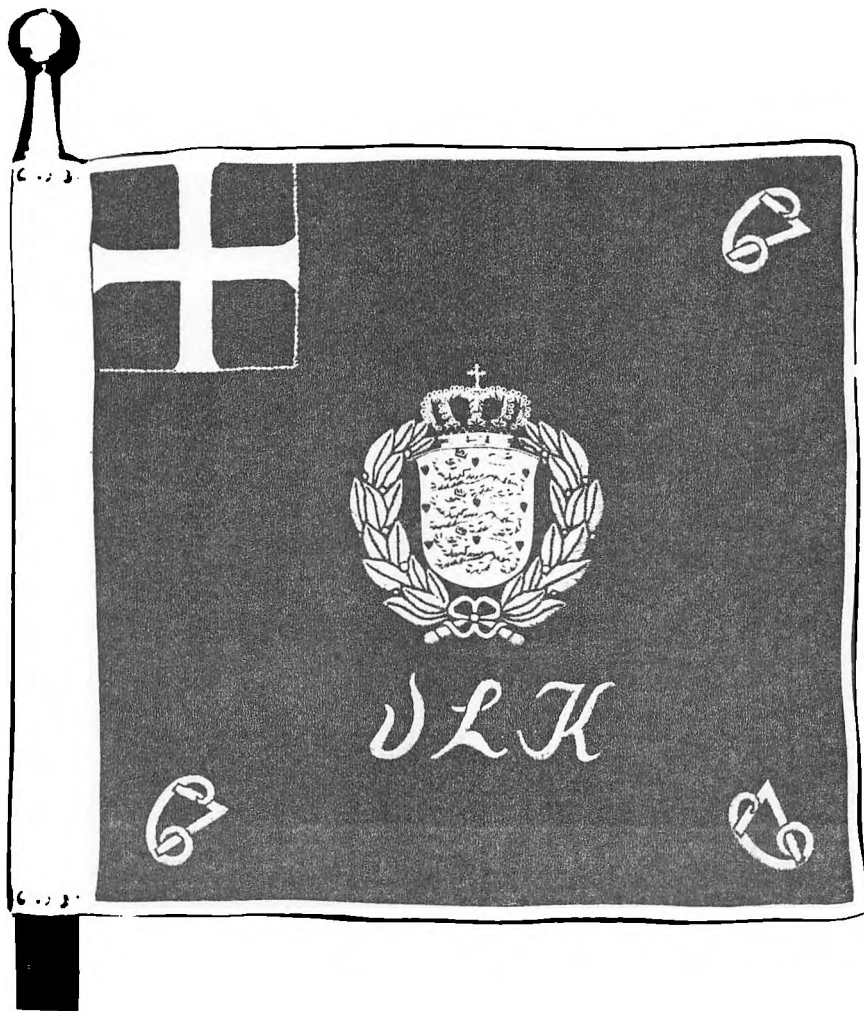
Et sæt tarokkort består af 78 kort, der i størrelse og billedtegnning afviger en del fra almindeligt anvendte spillekort.

Spillet må nok betegnes som et svært spil. Selv et godt kendskab til spillets idé og teknik vil ikke i sig selv være tilstrækkeligt til at opnå helt tilfredsstillende resultater. Mange års erfaring er nødvendig for at opnå virkelig spillefærdighed i Tarok.

I Danmark spilles Tarok kun af ca. 400 personer og spillet har fortrinsvis haft sine dyrkere inden for akademikerkredse, specielt mellem læger, jurister, ingeniører og officerer.

Tarokspillet vil nok stedse være elitespillet for de få.

Tarokspillet spilles endnu i enkelte jyske garnisoner, men især ved Vestre Landsdelskommandos stab har der været særlig interesse for Tarokspillet, som påbegyndtes i 1946.

11. VESTRE LANDSDELSKOMMANDO I DAG.

A. Ansvarsområdet

Vestre Landsdelskommandos ansvarsområde omfatter den del af Danmark, der ligger vest for Storebælt, dvs. Jylland, Fyn og Langeland samt øerne vest for denne linie. Det samlede areal udgør 33.000 km² med en befolkning på 2,6 mill. Fra Skagen i nord til grænsen i syd er der 380 km, medens den totale bredde er 170 km, heraf udgør landegrænsen til Vesttyskland 50 km.

Området er inddelt i 4 militærregioner:

- Militærregion I : Nordjylland
- Militærregion II : Midtjylland
- Militærregion III: Sydjylland
- Militærregion IV : Fyn med omliggende øer.

Militærregionerne er sammenfaldende med den civile regionale inddeling (civilregion, politiregion, civilforsvarsregion) og med hjemmeværnsregionerne.

Direkte under landsdelskommandoen hører

- 5 infanteriregimenter
- 1 panserregiment
- 2 artilleriregimenter
- 1 ingeniørregiment
- 1 telegrafregiment
- 1 trænregiment
- Jægerkorpset
- Hærens Flyvetjeneste og
- 2 større øvelses- og skydelejligheder.

Derudover er 4 af hærens skoler placeret i Jylland.

Disse myndigheder henhører, for så vidt angår beredskab og forvaltning, også under landsdelskommandoen.

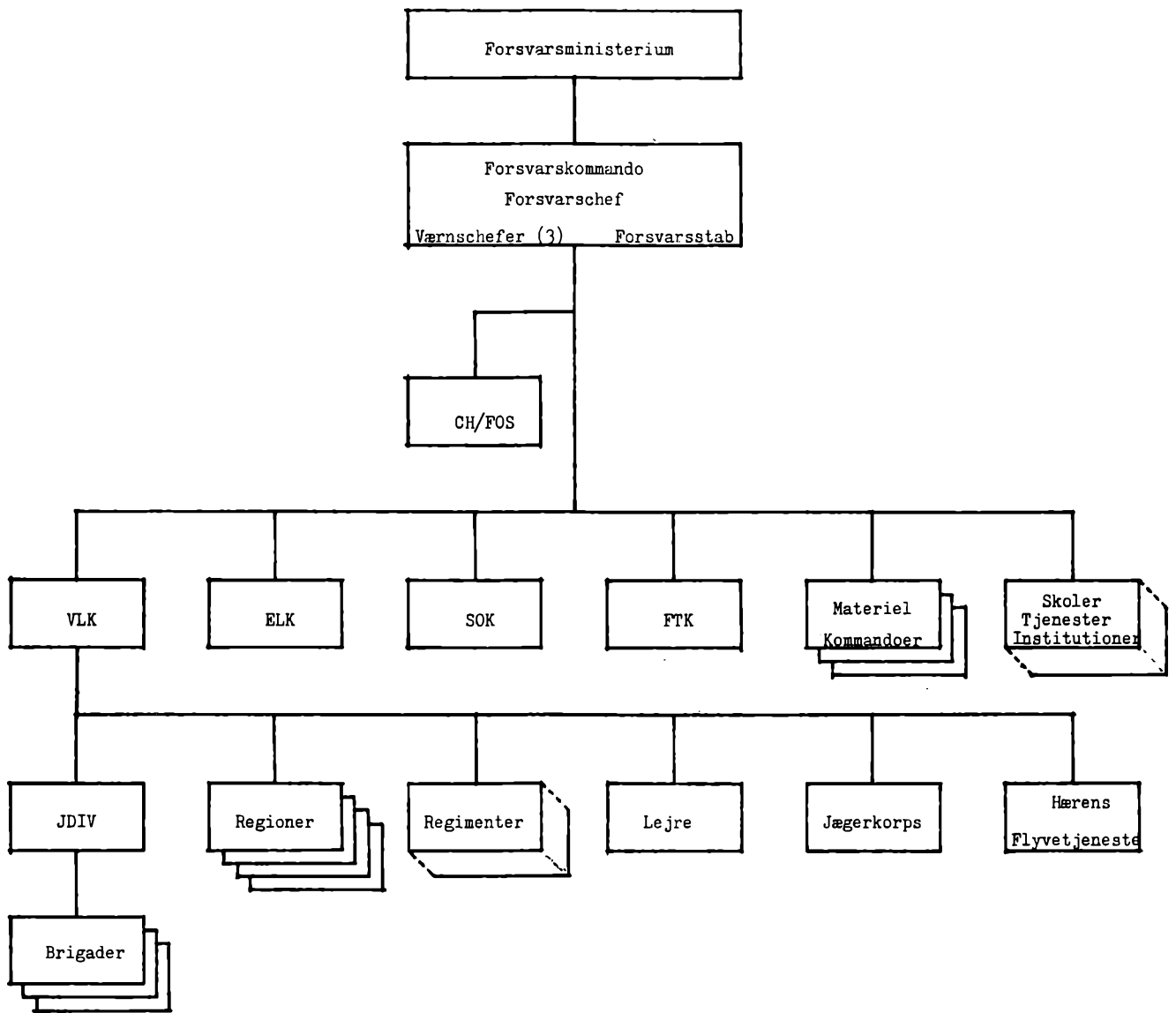
Ud over Enhedskommandoen (HQ BALTAP) - der er NATO hovedkvarter for styrkerne i Danmark og Slesvig-Holsten - og de

samme steds liggende NATO hovedkvarterer for flåde- og flystyrkerne (HQ NAVBALTAP hhv. HQ AIRBALTAP) kan nævnes følgende militære myndigheder og installationer, der befinder sig i landsdelskommandoens område:

Hærens Materielkommando
Søværnets Operative Kommando
Flyvertaktisk Kommando
Flådestation Frederikshavn
Langelandsfortet
Flyvestationerne
 Ålborg
 Karup
 Tirstrup
 Vandel og
 Skrydstrup
Hjemmeværnsskolen og
NATO Depotforvaltningen.

B. Placering i organisationen

For den uindviede kan det være vanskeligt at overskue Vestre Landsdelskommandos placering i forsvarets organisation, fordi kommandorelationerne kan variere under krigsforhold. Det vil derfor være rimeligt at vise landsdelskommandoens placering i forsvarets struktur i et par forenkede organisationsskitser. I fredstid indgår Vestre Landsdelskommando i forsvarets organisation som vist næste side.

Det fremgår af skitsen, at Vestre Landsdelskommando er een af de fire operative kommandoer, der direkte er underlagt Forsvarskommandoen. De tre andre er Østre Landsdelskommando (ELK), Søværnets Operative Kommando (SOK) og Flyvertaktisk Kommando (FTK).

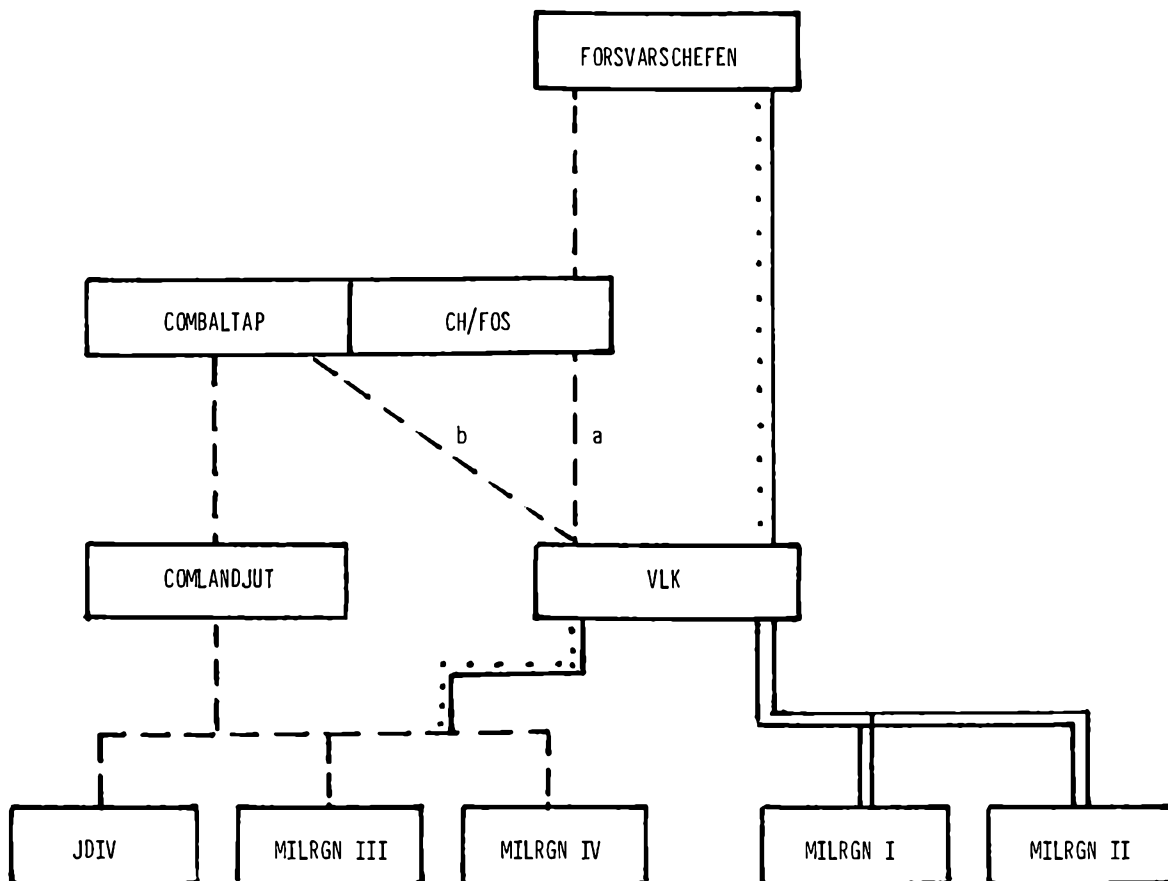
Vestre Landsdelskommando er direkte foresat (overordnet) myndighed for Jyske Division (JDIV) med 1., 2. og 3. Jyske Brigade, Militærregion I - IV og de tidligere nævnte 11 regimenter. Det skal bemærkes, at de enheder af stående styrke, der indgår i Jyske Division, i operativ og uddannelsesmæssig henseende er underlagt de enkelte brigader, medens de i alle andre henseender er underlagt deres respektive regimenter.

Under beredskabsforøgelse og under krigsforhold vil kommandostrukturen, så længe de danske styrker fortsat er under ren national kommando, være uændret. Fra det øjeblik det af regeringen besluttet, at danske styrker skal stilles under NATO-kommando ("Assignment") åbnes der mulighed for ændringer i kommandoforholdene.

De væsentligste ændringer, som ikke behøver at blive iværksat samtidig, er vist på næste skitse.

De omfatter, at

- JDIV kommer under Operativ Kommando af COMLANDJUT (LANDJUT er det NATO korps, som har ansvaret for landforsvaret af Slesvig-Holsten, Jylland og Fyn)
- MILRGN III og/eller IV kommer under operativ kontrol af COMLANDJUT dersom disse områder erklæres for krigszone
- VLK kommer (i lighed med andre operative styrker) under Operativ Kommando af CH/FOS (chefen for forsvarets operative styrker)
- VLK kommer under Operativ Kontrol af COMBALTAP, for eksempel hvis MILRGN II og I erklæres for krigszone. COMBALTAP operative beføjelser er mindre end CH/FOS beføjelser.

- ==== Fuld Kommando
- Fuld Kommando MINUS Operativ Kommando/Kontrol
- Operativ Kommando/Kontrol

"a" kan ændres til "b" under krigsforhold.

Uanset ovennævnte ændringer inden for de operative kommandoforhold, har Vestre Landsdelskommando stadig ansvaret for den faglige støtte til de danske styrker, som befinder sig i Vestre Landsdelskommando eller COMLANDJUT område.

Det gælder ikke alene hærstyrkerne men også i et vist omfang de øvrige værns installationer m.m.

Vestre Landsdelskommando har også et vist, nøje aftalt og planlagt ansvar for at støtte eventuelle allierede forstærkninger, som måtte komme til eller gennem Vestre Landsdelskommandos område.

Endvidere har Vestre Landsdelskommando, uanset de militære kommandoforhold, en planlæggende, direktivgivende rolle inden for totalforsvaret.

C. Operative og logistiske hovedopgaver

Da der selvsagt må være forskelle mellem de opgaver, der skal løses henholdsvis under fredsforhold, under en spændingsperiode og under krigsforhold, er opgaverne i det følgende opført for hver enkelt af nævnte tre situationer.

Under fredsforhold er Chef/Vestre Landsdelskommando inden for sit ansvarsområde ansvarlig for:

- uddannelse af personel, enheder og stabe,
- opstilling af enheder i hærens freds- og krigsstyrke,
- beredskabet ved underlagte myndigheder og enheder,
- gennemførelse af logistisk støtte til underlagte myndigheder og enheder,
- samvirke med andre værn og øvrige totalforsvars komponenter,
- den militære sikkerhedstjeneste og
- planlægning for løsning af pålagte opgaver under en spændingsperiode og under krigsforhold.

I en spændingsperiode vil Chef/Vestre Landsdelskommando være ansvarlig for:

- gennemførelse af beordrede beredskabsforanstaltninger,
- en hurtig og sikker forøgelse af fredsstyrken,

- en hurtig og sikker sammendragning og deployering af opstillede enheder samt etablering af nationale kommandoforhold,
- kontraetterretningstjeneste,
- modtagelse af og støtte til eksterne forstærkninger,
- logistisk støtte til danske og allierede enheder inden for Vestre Landsdelskommandos område, til danske hærenheder i Slesvig-Holsten og til styrker af andre værn og Hjemmeværnet, samt til civile totalforsvarsmyndigheder,
- gennemførelse af foranstaltninger der vil kunne styrke forsvaret af Vestre Landsdelskommandos område og
- videreførelse af de under fredsforhold anførte opgaver i muligt omfang.

I en krigssituation vil Chef/Vestre Landsdelskommando være ansvarlig for:

- imødegåelse af angreb på Vestre Landsdelskommandos område som fastsat i gældende planer.
- Såfremt danske styrker er tildelt NATO omfatter Vestre Landsdelskommandos område ikke det område, som eventuelt er erklæret som krigszone (LAND COMBAT ZONE),
- varetagelse af de militære opgaver i totalforsvarsramme inden for hele Vestre Landsdelskommandos område,
 - iværksættelse og ledelse af den værnsspecifikke logistiske støtte som fastsat, og
 - videreførelse i fornødent omfang af de under spændingsperiode nævnte opgaver.

D. Vestre Landsdelskommandos relationer til Totalforsvaret

Chefen for Vestre Landsdelskommando er af Forsvarschefen pålagt at repræsentere forsvaret over for den ved en beredskabsforøgelse etablerede, civile landsdelsadministration.

Herudover varetager landsdelskommandoen de nationale, militære opgaver i totalforsvarsramme inden for Jylland - Fyn.

Totalforsvarets målsætning, at samle alle civile og militære kræfter med henblik på at fremme landets samlede forsvar og sikre det civile samfunds overlevelse, kræver i fredstid

en planlægning.

På landsdelsplan forhandler Vestre Landsdelskommando i denne henseende med Rigspolitichefen (landsdelspolitileders) og Civilforsvarsstyrelsen, hvor sidstnævnte repræsenterer såvel Civilforsvaret som det civile beredskab. Landsdelskommandoens ansvar omfatter primært den værnsspecifikke, logistisk militære støtte til de civile totalforsvarskomponenter i Jylland-Fyn samt koordineringen af anvendelsen af logistiske, civile ressourcer.

Planlægningen på det regionale plan gennemføres af de fire regionale totalforsvarsledelser, idet landsdelskommandoen efter aftale er medinddraget i koordineringen og i øvrigt støtter regionerne. Således er der eksempelvis udarbejdet procedurer for beslaglæggelser m.v., og en signalplan er under udarbejdelse. Landsdelskommandoens samarbejde med de civile, regionale komponenter gennemføres i øvrigt normalt via de militære regionschefer.

Øvelser og uddannelse gennemføres primært ledet af de regionale chefer. Siden 1975 har man imidlertid ca. hvert andet år afholdt større stabs- og signaløvelser, hvor en regions samlede totalforsvarsledelse er blevet øvet. Tilrettelæggelsen og gennemførelsen af disse øvelser er blevet samordnet og støttet af Vestre Landsdelskommando med Chefen for Vestre Landsdelskommando som en af øvelsescheferne.

En effektiv afprøvning af totalforsvarssamarbejdet finder desuden sted som følge af snestorme, områdebrande og større oversvømmelser.

E. Vestre Landsdelskommando og underlagte myndigheder i en ny hærstruktur.

- 1) Hærens nuværende struktur (primo 1981) må betegnes som en overgangsstruktur, en blanding af den gamle (før 1973-loven) og en ny hvilende på principforslag fra Forsvarsministeriets rationaliseringsafdelings hærundersøgelsesrapport af juni 1973.

Omtalen af hærundersøgelsen - der i princippet var tiltrådt af Forsvarschefen og Chefen for Hæren - indgår i Forsvarsudvalgets betænkning over lov om forsvarets organisation afgivet den 14. marts 1973.

Hærrapportens principforslag indebar, at hærens virksomhed organiseres i tre del-strukturer:

- Den operative struktur,
- Uddannelsesstrukturen og
- Opstillings- og forvaltningsstrukturen.

Formålet med den nye struktur og organisation var dobbelt.

For det første ønskedes den operative og den uddannelsesmæssige struktur i videst muligt omfang fritaget for opgaver af opstillings- og forvaltningsmæssig art, for herved at skabe de bedste betingelser for den operative og den uddannelsesmæssige virksomhed.

For det andet ønskedes flest mulige ledelsesfunktioner på det opstillings- og forvaltningsmæssige område centraliseret på landsdelskommandoplan.

I efteråret 1973 ophævedes Forsvarsministeriets rationaliseringsafdeling, og ansvaret for løbende at undersøge mulighederne for rationalisering samt gennemførelse heraf blev pålagt Forsvarschefen.

Ved et møde i Forsvarsrådet d. 14. november 1973 udtrykte Forsvarsministeren endvidere ønske om, at Forsvarschefen tog hærundersøgelsens principforslag op til generel revision. Af den af Forsvarschefen og Chefen for Hæren herefter foretagne revurdering af hærrapporten fremgår det, at princippet om opdeling af hærens virksomhed i de forannævnte tre del-strukturer ønskedes fastholdt, idet der herved åbnedes mulighed for at fritage den operative og den uddannelsesmæssige del for aktiviteter, der ikke umiddelbart sigtede mod disses primære opgaver.

Den effektivisering af hærens struktur, der herefter

påbegyndtes er indtil nu blevet gennemført for så vidt angår den operative struktur samt i væsentligt omfang for den uddannelsesmæssige struktur, medens opstillings- og forvaltningsstrukturen endnu ikke er realiseret.

- 2) Den operative del af hærens organisation er gennemført gradvis i den tid, der er forløbet efter forsvarslovens ikrafttræden i 1973. Således er hærens stående enheder i organisatorisk henseende - dog endnu ikke fuldt ud i materielmæssig henseende - bragt i overensstemmelse med 1973-lovens forudsætninger.

Ved aktiveringen i 1974 af 3. Jyske Brigade og nedlæggelsen i oktober 1974 af 3. Sjællandske Brigade, ved aktiveringen af samtlige regionsstabe med førings-elementer (reducerede stabskompagnier) indgår alle led af kommandostrukturen i hærens operative del i fredsstyrken. Med virkning fra 1. januar 1976 blev ansvaret for de stående enheders uddannelse koncentreret ved de respektive brigader samt hos Division og landsdelskommando for de respektive førings- og støtteenheders vedkommende.

- 3) Udviklingen af den uddannelsesmæssige del af hærens organisation er fortsat i to retninger.

For det første er den allerede inden forsvarsloven af 1973 indledte reduktion i antallet af uddannelsescentre - det vil sige regimenter og skoler - fortsat.

Dette er opnået ved sammenlægning af et antal regimenter og skoler.

Følgende sammenlægninger (inklusive flytninger fra Østre Landsdelskommandos område, angivet i parentes) er gennemført i Vestre Landsdelskommandos område:

- Panserskolen, (Infanteriskolen og Infanteriets Reserveofficersskole) er sammenlagt til Hærens Kampskole i Oksbøl.

- Sønderjyske Artilleriregiment (Artilleriskolen og Artilleriets Befalingsmandsskoler) er sammenlagt til Sønderjyske Artilleriregiment/Hærens Ildstøtteskole i Varde.
- Nørrejyske Artilleriregiment og Jyske Luftværnsregiment er sammenlagt til Nørrejyske Artilleriregiment i Skive.
- Jyske Trænregiment, Forsyningstroppernes Befalingsmandsskoler og (Militærpolitiskolen) er sammenlagt til Jyske Trænregiment/Hærens Træn- og MP-skole i Hvorup.

For det andet er en revision af uddannelsescentrenes organisation blevet gennemført. Denne reorganisation havde som sit primære sigte en nødvendig frigørelse af personel til brug i stående styrke og uddannelsesstyrken. Dette blev opnået dels ved en sammenlægning af en række mindre krævende funktioner i den administrative sektor, dels ved en tilpasning af uddannelsescentrene til de ændrede opgaver, som forelå for tjenestestederne efter hærens opdeling i stående styrke og uddannelsesstyrke samt ved bortfald af de hidtidige regimentsvise rekruttskoler.

Den nye organisation blev tildannet efter et generelt princip - byggede på gode erfaringer med den skoleorganisation som blev indført allerede i begyndelsen af 1970'erne - men tilpasset hvert enkelt uddannelsescenter under hensyn til dettes særlige opgaver samt indkvarterings- og øvrige vilkår.

Den kritiske gennemgang af personelforbruget, især til administrative formål, ved regimenter og skoler resulterede i en nedlæggelse af funktioner for ca. 230 officerer og ca. 150 befalingsmænd af sergentgruppen til brug først og fremmest ved enhederne i den stående styrke og i uddannelsesstyrken.

De nævnte udsparringer af personel blev opnået uden principiel omlægning af tjenestegange og -områder, men også uden at den systemrationalisering af regimenternes

forvaltningsområder, der var forudsat gennemført, endnu var iværksat.

Personeludsparingerne i den reviderede organisation for uddannelsescentre har derfor siden været særdeles følelige for det daglige arbejde ved uddannelsescentre.

- 4) Medens intentionerne i forsvarsloven af 1973 vedrørende effektivisering af de tre sider af Hærens virksomhed således stort set er gennemført, for så vidt angår den operative og den uddannelsesmæssige side af strukturen, er opstillings- og forvaltningsstrukturen endnu ikke realiseret.

Denne status primo 1981 er ikke udtryk for, at der ikke har været arbejdet lige så ihærdigt med opstillings- og forvaltningsstrukturen (OPF0-strukturen) som med de to andre strukturer. Der har siden 1973 været indsat endog meget betydelige personelressourcer i dette undersøgelsesarbejde, der har været særdeles grundigt behandlet i særlige arbejds- og styringsgrupper samt i basisorganisationen. Men skiftende standpunkter i forsvarsledelsens opfattelse af de grundlæggende forudsætninger og målsætning for arbejdet, med heraf følgende udgivelse af skiftende direktiver for undersøgelserne har bevirket, at forsvarsledelsen endnu ikke har ment, at have nået det beslutningsgrundlag, der kan sikre en effektiv opstillings- og forvaltningsstruktur, hvorved hæren kan bibringes den harmoniske struktur, der foruden at være effektiv tillige er afpasset til de til rådighed værende ressourcer og den tekniske udvikling.

Da den endelige beslutning om hærens fremtidige OPF0-struktur har meget afgørende indflydelse og vil få dybtgående konsekvenser på landsdelskommandoens og underlagte myndigheders opgaver og de indbyrdes relationer i lang tid fremover kan det være af interesse i store træk at belyse, hvilke skiftende "modeller" og principper, der har været arbejdet med i perioden mellem de

to forsvarsforlig.

OPFO-AG (1974-75)

En af Chefen for Hæren i april 1974 nedsat arbejdsgruppe (benævnt OPFO-AG) fik til opgave med udgangspunkt i de principforslag der var skitseret i 1973-loven at undersøge og fremkomme med forslag til ændringer af Hærens opstillings- og forvaltningsfunktioner.

I oktober 1974 forelå OPFO-AG rapport nr. 1, der meget detaljeret kortlagde alle funktioner inden for forvaltningsområderne:

- Økonomiforvaltning,
- Kommandantskabsforvaltning,
- Personelforvaltning,
- Materieforvaltning og
- Mobiliseringsforvaltning,

samt fremlagde grundlag for gennemførelsen af en ledelsesmæssig deling af OPFO-funktionerne imellem et centralt ledelsesniveau (Landsdelskommandoplan) og et lokalt ledelsesniveau (tjenestestedet) baseret på hærrapportens principforslag.

Det blev understreget i rapporten, at omlægningen af hærens OPFO-struktur ville være en langsigtet proces, og at den fuldstændige virkeliggørelse af omlægningen forudsatte at rapportering og registrering af såvel personel som materiel blev omlagt til elektronisk databehandling.

Styringsgruppen for OPFO-arbejdet (OPFO-STY)

På grundlag af bl.a. forsvarsstabens behandling af OPFO-AG rapport nr. 1 blev det i maj 1975 besluttet, at det videre arbejde med gennemførelsen af ændringer inden for hærens opstillings- og forvaltningsstruktur skulle henlægges til basisorganisationens tre niveauer, forsvarskommando, landsdelskommando og tjenestested med hovedvægten i arbejdet lagt på landsdelskommandoplan. I juni 1975 udsendtes af Forsvarskommandoen "Direktiv for OPFO-arbejdet", hvorefter bl.a. styring og koordi-

nation udøves af en styringsgruppe (OPF0-STY) henhørende under FST-0 ressort.

Styringsgruppen tog herefter hvert enkelt af OPF0-arbejdets ovennævnte områder op til behandling. Sideløbende hermed blev de af Forsvarsministeriets rationaliserings afdeling gennemførte systemrationaliseringsarbejder omfattende følgende forvaltningsfunktioner på et tjenestested:

- Depotvirksomhed,
- Kommandantskabsvirksomhed,
- Køreskolevirksomhed,
- Diverse støttefunktioner
 - A-sektionen
 - Sekretariatet
 - Regnskabskontoret
 - Garnisonsenheden og
 - uddannelsesmaterielkontor (UMAK)

og disses sammenhæng med opstillings- og forvaltningsfunktionerne behandlet.

Som for OPF0-AG lød direktivet for OPF0-STY på, at arbejdet havde til formål at opnå en forenkling af opstillings- og forvaltningsfunktionerne og størst mulig aflastning af de operative og uddannende myndigheder for sådanne funktioner. Arbejdet skulle tillige tilstræbe en samling til landsdelskommandoniveau af en række ledelses- og forvaltningsfunktioner, som hidtil udførtes dels i Forsvarskommandoen, dels på tjenestestederne.

I maj 1976 kunne OPF0-STY aflevere rapport til Forsvarskommandoen med principforslag vedrørende de enkelte områder af OPF0-arbejdet og konkrete forslag til de retningslinier der skulle danne grundlag for det videre arbejde med gennemførelse af forenklinger og ændringer i hærens opstillings- og forvaltningsstruktur.

OPF0-STY konklusion for de enkelte forvaltningsområder gav i princippet tilslutning til de af OPF0-AG fo-

reslåede endemålsløsninger, herunder forvaltningsfunktionernes placering på Forsvarskommando-, Landsdelskommando- og tjenestestedsniveau, hvorefter ledelsen af OPFO-funktionerne i meget betydeligt omfang samledes på Landsdelskommando-plan i overensstemmelse med OPFO-arbejdets bærende princip, medens den med den daglige tjeneste forbundne virksomhed på tjenestestedet fortsat skulle henhøre under tjenestestedschefen.

Da de EDB-systemer, som Forsvarskommandoen havde under udvikling først kunne forventes fuldt etablerede omkring 1980, forudsås omlægningen at blive en trinvis, langsigtet proces, hvor de enkelte trin tages, efterhånden som forudsætningerne herfor tilvejebringes.

På Forsvarskommandoens stabsmøde 1. juli 1976 blev OPFO-STY rapporten taget til efterretning og de anbefalede retningslinier for det videre arbejde blev tiltrådt. Hermed forelå således Forsvarskommandoens godkendelse af planen for iværksættelse af hærens opstillings- og forvaltningsstruktur.

Umiddelbart efter pålagde Forsvarskommandoen de to landsdelskommandoer at iværksætte følgende forsøg:

- Forsøg med centraliseret mobiliseringsadministration (endelig gennemført ved VLK d. 1. april 1980)
- Forsøg med fælles-sekretariatsvirksomhed på tjenestestederne (endelig gennemført ved VLK d. 31. december 1980 med Oksbøl som eneste undtagelse).

Efter personskifte i stillingerne som Forsvarschef og Chef/Forsvarsstaben blev det imidlertid på OPFO-STY 21. møde den 30 september 1977 meddelt styringsgruppen, at de i dens rapport af maj 1976 anbefalede principper og forslag kunne betragtes som værende ude af kraft, samt at det videre arbejde vedrørende den fremtidige hærstruktur hørte hjemme i basisorganisationen.

Nyt direktiv for OPFO-arbejdet udsendtes d. 20 juni 1978. Ved skrivelse af 05 juli 1978 bestemte Forsvarskommandoen, at OPFO-STY nedlægges.

5) FKO direktiv af juni 1978 for det videre arbejde vedrørende Hærens struktur.

Forsvarskommandoen beordrede respektive fagstabe i Forsvarsstaben til inden d. 01 januar 1979 at udarbejde strukturskitser inden for de respektive forvaltningsområder med økonomiske og personelmæssige konsekvensberegninger.

Det anførtes samtidig, at de tre sider af hærens virksomhed, den operative virksomhed, uddannelsesvirksomheden og opstillings- og forvaltningsvirksomheden - i modsætning til hvad der hidtil havde været det bærende princip - efter Forsvarskommandoens opfattelse ikke kunne betragtes som værende afgrænsede, selvstændige og af hinanden uafhængige områder.

Det meddeltes videre, at en omfattende delegering fra Forsvarskommandoen til landsdelskommandoer skulle tilstræbes i forbindelse med den nye struktur samt, at en eventuel senere værnsfælles forvaltning på regions - eller landsdelsniveau skulle tilgodeses.

Iøvrigt forudsattes funktionerne principielt placeret på følgende myndighedsniveauer under Forsvarskommandoen:

Personelforvaltning:

VLK:	Personelforvaltende myndighed
Tj.sted:	Udførende

Materielforvaltning:

VLK:	Planlæggende og direktivgivende
RGN:	Materielforvaltende myndighed
Tj.sted:	Brugende

Kommandantskabsforvaltning:

VLK:	Planlæggende og direktivgivende
Tj.sted:	Forvaltende myndighed (senere ændret til RGN)

Økonomiforvaltning:

VLK: Budgetterende og styrende
RGN: Regnskabspligtig myndighed
Tj.sted: Forskudskasse m.v.

Ved skrivelse af 20 november 1979 meddelte Forsvarskommandoen imidlertid, at resultaterne af de ifølge ovennævnte direktiv gennemførte undersøgelser ikke i tilstrækkelig grad opfyldte de for arbejdet fastsatte primære formål.

6) FKO direktiv af november 1979 for det videre arbejde vedrørende Hærens struktur.

I forbindelse med oplæg til et kommende nyt forsvarsforlig ved 1973-lovens udløb i 1981 blev det erkendt i Forsvarskommandoen, at forsvaret i indeværende forligsperiode måtte færdiggøre de rationaliseringsarbejder, der blev pålagt forsvaret i 1973, og at arbejdet hermed måtte have en fremtrædende plads. Forsvarskommandoen har derfor i vinteren 1979/80 prioriteret arbejdet med hærens struktur meget højt.

Grundlaget for det videre arbejde blev samtidig ved et nyt direktiv af 06 november 1979 ændret meget væsentligt i forhold til tidligere.

Der er i denne fase arbejdet mod en løsning, hvor Regionerne - der i dag er rene operative myndigheder - ganske overtager de opgaver, som Regimenterne hidtil har varetaget som lokalforvaltende og opstillende myndigheder.

Samtidig anfører direktivet, at Regionerne i størst mulig udstrækning skal have ansvar for uddannelsen af alle enheder inden for Regionens geografiske område, idet dog de for enhederne i krig ansvarlige chefer tillægges fornødent ansvar for relevante uddannelsesområder.

Regimenterne forudsættes nedlagt, og der vil i så fald blive oprettet et "Kommandantskab", som også i freds-

tid vil være direkte underlagt regionen. Dette "Kommandantskab" skal varetage alle støttefunktioner for enheder og myndigheder garnisoneret på tjenestestedet. Landsdelskommandoerne vil få til opgave at være planlæggende og direktivgivende, medens forvaltningsopgaverne i størst mulig udstrækning delegeres til regionerne.

Den centrale personel-mobiliseringsadministration, som nu er et landsdelskommando-anliggende forbliver på dette niveau, medens regionerne vil få ansvaret for planlægning og opstilling i selve mobiliseringsfasen for alle enheder der mobiliserer indenfor regionens geografiske område.

Ultimo december forelå Forsvarskommandoens omfattende redegørelser vedrørende Hærens struktur udarbejdet på grundlag af forannævnte november-79 direktiv.

Forsvarskommandoens endelige stillingtagen til redegørelserne, herunder de beskrevne forudsætninger for strukturens iværksættelse og resultatet af den foretagne konsekvens- og effektvurdering foreligger endnu ikke på tidspunktet for redigeringen af nærværende publikation (primo 1981), men det skal dog nævnes, at Forsvarskommandoen med udsendelsen i oktober 1980 af et kortfattet udkast til "Principper for ny struktur i hæren" forlod regionsbenævnelsen og introducerede begrebet områderegiment.

Direktivets kortfattede form og åbne fortolkningsmuligheder efterlod ved Vestre Landsdelskommando det indtryk, at det, uændret, kunne tages til indtægt for en regionsløsning.

Forsvarskommandoens reaktion på de udtalelser, som den indkaldte i sagens anledning, foreligger ikke.

7) Vestre Landsdelskommandos synspunkter vedrørende det seneste forslag til ny hærstruktur.

Som det vil fremgå af den foran givne beskrivelse af

undersøgelserne vedrørende hærens nye struktur er Forsvarskommandoens seneste direktiver i hovedsagen baseret på en regionsløsning, hvor regionerne overtager de opgaver, som regimenterne i dag har som lokalforvaltende og opstillende myndigheder, hvorefter regimenterne som følge heraf nedlægges.

Både Vestre- og Østre Landsdelskommando er imod denne løsning, og begge landsdelskommandochefer har fremført vægtige argumenter herimod.

Vestre Landsdelskommando finder, at indførelsen af Regionen som et nyt (ekstra) forvaltningsniveau vil være et tilbageskridt i forhold til den nuværende ordning. Det er landsdelskommandoens opfattelse, at en ny struktur bør baseres på de hidtidige tre niveauer: Forsvarskommando - Landsdelskommando - Tjenestested (regiment). Den foreslåede struktur vil i praksis komme til at bestå af fire niveauer, da det lokale niveau vil få pålagt en række administrative opgaver.

Hertil kommer, at ikke blot er opgaverne og forudsætningerne for de fire Regioner i Vestre Landsdelskommandos område væsensforskellige, men også regionernes sammensætning og størrelse samt antallet af enheder varierer betydeligt.

Den omstændighed, at der f.eks. i Regionerne II og III vil være en afstand på op til 100 km mellem Regionen og dens dispositionsenheder vil uvægerligt få en uheldig indflydelse på det serviceniveau Regionerne i fredstid vil kunne præstere for de enkelte tjenestesteder i området. Regionschefen og hans stabs "Span of control" vil blive betydelig og antallet af dispositionsenheder kan i de større Regioner overskride grænsen for det rationelt hensigtsmæssige eller mulige. I kritiske situationer - især ved beredskabsforøgelse - kan der opstå vanskeligheder af alvorlig art, når det store antal enheder med spredte mødesteder i Regionens område skal formeres i en mobiliseringssituation.

En væsentlig ulempe ved regionsløsningen består i, at personelforbruget til bestridelse af forvaltningsopgaverne øges meget betydeligt, et merbehov af personel der hovedsagelig må inddækkes ved en udtynding ude ved tropperne.

Dette øgede personelbehov i forvaltningen står næppe i et rimeligt forhold til de af Forsvarskommandoen forventede fordele af nyordningen, idet eventuelle fordele i højere grad må tilskrives de bedre informations- og styringsmuligheder som opnås ved øget anvendelse af EDB i forsvaret, som iøvrigt allerede er indledt og ikke er bundet til en ny struktur.

De af Vestre Landsdelskommando fremførte argumenter har som en fælles konklusion, at regimenterne bør bevares, at der på tjenestestedet bør være en erfaren chef med stab, der kan varetage:

- Personelforvaltning og -pleje
- Uddannelsesmæssige opgaver, herunder relationerne til reserveofficererne
- Operative opgaver i relation til bl.a. mobilisering indenfor et geografisk afgrænset område samt
- Øvrige opgaver indenfor materiel- og kommandantskabsforvaltning m.m., som nødvendigvis må løses på det lokale plan.

Endvidere bør ansvarsfordelingen mellem Forsvarskommando og landsdelskommandoerne ændres ved en udstrakt delegering af beslutningsmyndighed til landsdelskommandoerne for en række forvaltningsopgaver, der - uden at kunne karakteriseres som overordnet planlægning og styring - i den nuværende organisation løses i Forsvarskommandoen.

Samtidig bør - uden at den lokale chefs ansvars- og beslutningsmyndighed begrænses - visse af regimenternes manuelt udførte funktioner af regnskabs- og registreringsmæssig art - centraliseres på Landsdelskommandoniveau, for derved at udnytte mulighederne for en udvidet anvendelse af EDB-teknik.

F. Myndigheder under Vestre Landsdelskommando.

Alle hærens myndigheder, dvs. alle stabe og alle enheder, vest for Storebælt er tilknyttet Vestre Landsdelskommando. Hærens skoler er dog underlagt Chefen for Hæren, og Hærens Materielkommando sorterer direkte under Forsvarskommando.

Alt efter det ansvar og den opgave, der er pålagt de enkelte myndigheder under Vestre Landsdelskommando, indgår de i en af nedenstående fire grupper.

- 1) Myndigheder, der har et beredskabsmæssigt ansvar, og som i garnisonerne repræsenterer forsvaret overfor de civile myndigheder. Disse myndigheder er garnisonskommandantskaberne i de større garnisonsbyer. Chefen for et sådant kommandantskab er Garnisonskommandanten (GK). På de mindre kaserneetablissemeter og i landsdelskommandoens lejre er den lokale kommandant (KMD) pålagt samme ansvar og opgaver.

I 1981 findes der garnisonskommandanter i følgende byer:

Hjørring	Randers	Varde
Ålborg	Holstebro	Haderslev
Skive	Århus	Sønderborg
Viborg	Fredericia	Odense.

- 2) Myndigheder, der har et operativt ansvar.

Denne gruppe kan inddeles i to undergrupper. En undergruppe, der består af de myndigheder, der indgår i felthæren, og en anden undergruppe, der består af de myndigheder, der indgår i lokalforsvaret.

Den første undergruppe, der tillige er pålagt uddannelsesmæssige opgaver, består af

JYSKE DIVISION

1. JYSKE BRIGADE

2. JYSKE BRIGADE

3. JYSKE BRIGADE

JÆGERKORPSET

HÆRENS FLYVETJENESTE

Den anden undergruppe, der i fredstid alene er pålagt planlægningsopgaver af operativ karakter, herunder totalforsvarsopgaver, består af de regionale myndigheder

MILITÆRREGION I

MILITÆRREGION II

MILITÆRREGION III

MILITÆRREGION IV

3) Myndigheder, der er ansvarlige for uddannelsen af det værnepligtige personel og for hærens personel- og materielforvaltning. Disse myndigheder er hærens regimenter. I 1981 indgår følgende regimenter i Vestre Landsdelskommando

SLESVIGSKE
FODREGIMENT

PRINSENS
LIVREGIMENT

FYNSKE
LIVREGIMENT

KONGENS JYSKE
FODREGIMENT

DRONNINGENS
LIVREGIMENT

JYDSKE
DRAGONREGIMENT

NØRREJYSKE
ARTILLERIREGIMENT

SØNDERJYSKE
ARTILLERIREGIMENT

JYSKE
INGENIØRREGIMENT

JYSKE
TELEGRAFREGIMENT

JYSKE
TRÆNREGIMENT

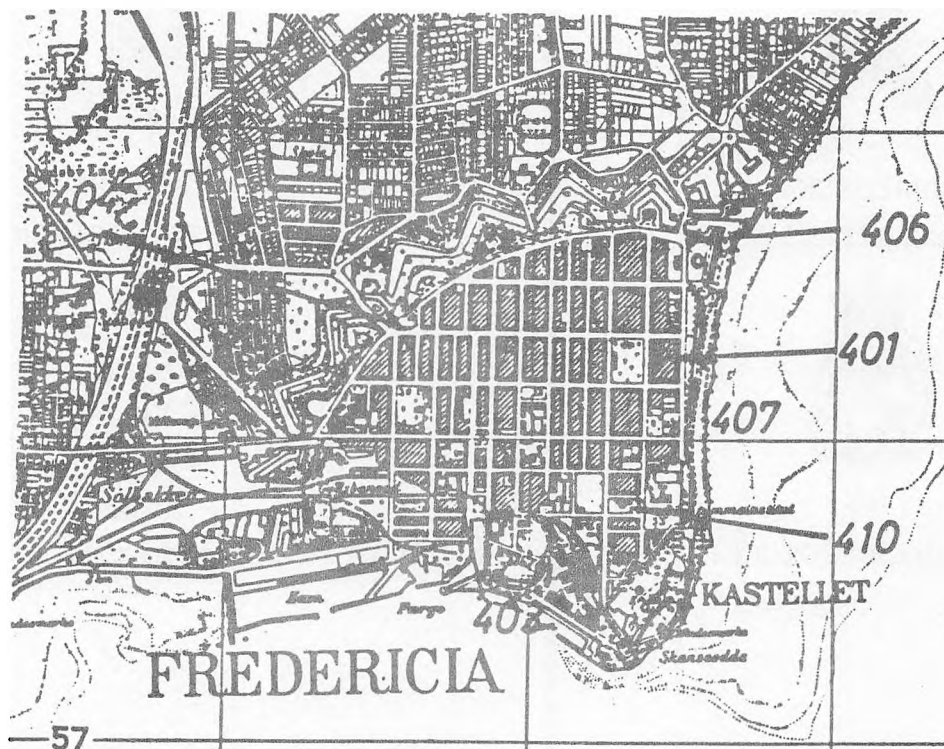
- 4) Myndigheder, der er ansvarlige for forvaltningen af hærens kaserner, lejre, anlæg og arealer m.v.

Denne gruppe myndigheder benævnes Kommandantskaber (KMDSK). Under hvert kommandantskab hører et antal etablissementer, d.v.s. et antal kaserner, depoter, magasiner og øvelsespladser o.lign. I 1981 indgår følgende kommandantskaber (KMDSK) i Vestre Landsdelskommando:

KMDSK ved Nordjyske Parkområde KMDSK på Hvorup kaserne

- - Vestre Landsdelskommando (Århus)	- - Viborg kaserne
- på Fredericia kaserner	- - Skive kaserne
- - Dragonkasernen (Holstebro)	- - Randers kaserne
- - Langelandsgades kaserner (Århus)	- - Varde kaserne
- - Haderslev kaserne	- - Tønder kaserne
- - Sønderborg kaserne	- - Odense kaserne
- - Nr. Uttrup kaserne.	- i Borrislejren
	- - Oksbøl
	- - Søgårdlejren

På dette kortudsnit er som eksempel vist en del af de etablissementer, anført med trecifrede etablissemementsnumre, der hører under kommandantskabet på Fredericia kaserner.

G. Garnisoner og lejre i Vestre Landsdelskommandos område.

I 1981 er hærens stabe og enheder garnisoneret i eller ved de større byer i moderne tidssvarende etableringer - de to sidste ældre etableringer, Haderslev kaserne og Langelandsgades kaserne i Århus, er under sanering og ombygning.

Vestre Landsdelskommandos garnisoner er i dag:

- Hjørring garnison med Hærens Materielkommando og Nordjyske Parkområde,
- Ålborg garnison med Region I, Dronningens Livregiment, Jyske Trænregiment, der tillige er Hærens Træn- og MP-skole og Jægerkorpset,
- Skive garnison med 2. Jyske Brigade, Nørrejyske Artilleriregiment og en opklaringseskadron/Jydske Dragonregiment,
- Viborg garnison med Region II og Prinsens Livregiment,
- Randers garnison med Jyske Ingeniørregiment og 6. telegrafbataljon,
- Holstebro garnison med Jydske Dragonregiment og en kampvognseskadron/Kongens Jyske Fodregiment,
- Århus garnison med Vestre Landsdelskommandos stab og Jyske Telegrafregiments stab,
- Fredericia garnison med Jyske Divisionskommando, 1. Jyske Brigade, Kongens Jyske Fodregiment, 3. Telegrafbataljon og Transportkompagni/Vestre Landsdelskommando
- Varde garnison med Sønderjyske Artilleriregiment, der tillige er Hærens Ildstøtteskole og en kampvognseskadron/Fynske Livregiment,
- Haderslev garnison med Region III, Slesvigske Fodregiment og 3. Jyske Brigade,
- Sønderborg garnison med Sergentskolen og et kompagni/Jyske Telegrafregiment,
- Tønder garnison med 2. Telegrafbataljon og
- Odense garnison med Region IV og Fynske Livregiment.

Landsdelskommandoens lejre er i dag:

- Borrislejren, der anvendes af alle enheder til skydning med alle våben - kampvogne dog undtaget.

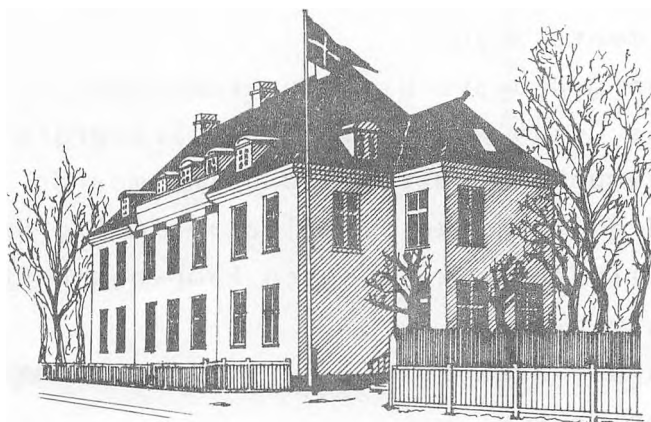
- Oksbøllejren, der anvendes til skydning med alle hærens våben og til flyvevåbnets taktiske skydninger samt til større øvelser.

I lejren er Hærens Kampskole garnisoneret.

- Søgårdlejren, der er garnison for Sydjyske Parkområde. Lejrens øvelsesplads og skydebane anvendes som aflastningsfacilitet for de jysk-fynske garnisoner.
- Hevringlejren, der hører under Kommandantskabet på Randers kaserne, anvendes primært til uddannelse af mindre enheder.

H. Vestre Landsdelskommandos nuværende og fremtidige domicil.

Vestre Landsdelskommandos stab har idag til huse på Marselis Tværvej og Marselis Boulevard i Århus i bygninger som forsvaret erhvervede i 1947. Et signalcenter er placeret i en tidligere tysk bunker i skovene syd for Marselisborg Slot. Landsdelskommandoens personelmobiliseringskontor er i 1980 etableret i nyindrettede lokaler på Langelandsgades kaserne i Århus.

Pladsforholdene i bygningerne på Marselis Tværvej og Marselis Boulevard er efterhånden for snævre. Det har således som nævnt ovenfor allerede været nødvendigt at etablere personelmobiliseringskontoret uden for stabens egentlige område. Da stabens personeltal i forbindelse med kommende strukturændringer forventes at blive forøget væsentligt, er det besluttet, at Langelandsgades kaserne skal indret-

tes til et fælles administrationsområde for hærens og hjemmeværnets myndigheder i Århus.

Landsdelskommandoens personelmobiliseringskontor rykkede som første del af staben ind i istandsatte lokaler i hovedbygningen på Langelandsgades kaserne i 1980. Den resterende del af bygningen vil være under sanering og indretning i de nærmeste år. Det nye administrationsområde forventes at kunne tages i brug i løbet af 4 - 5 år, hvorefter bygningerne på Marselis Tværvej og Marselis Boulevard kan frigives.

Samtidig med, at der på kasernen indrettes faciliteter til landsdelskommandoen, vil der blive indrettet faciliteter - kontorer, depoter og undervisningslokaler - til hjemmeværnet.

I. Vestre Landsdelskommandos stab.

Staben er organiseret i en egentlig stab samt en forbindelsesgruppe til Centraladministrationens højeste myndigheder. Af de følgende afsnit fremgår, hvilke sagsområder m.v. der primært varetages af de enkelte sektioner og stabs-elementer.

Endelig er der angivet, hvem der forrettede tjeneste hhv. var civilt ansatte i Vestre Landsdelskommandos stab og særlige stab primo 1981.

1. Adjutantursektionen (A-SEK)

Landsdelskommandoens A-SEK har et utal af sagsområder - nogle har sagt, at denne sektion får de sager andre sektioner ikke vil have, men mere rigtigt er nok at sige, at det er de sager, som ikke naturligt henhører under andre sektioner.

I fredstid er sektionens primære sagsområde personaleadministration, der ved landsdelskommandoen i hovedsagen drejer sig om personels tjenstgøring uden for regimenter, dvs. i stabe og på skoler, samt om opstilling /enkadrering af mobiliseringsstyrken/krigsstyrken.

Inden for dette sagsområde hører iøvrigt en række mindre områder, såsom udtagelse til FN-tjeneste, udpegning af sessionsofficerer og officerer til vurderingsnævne og -kommissioner m.fl.

Sektionen er ansvarlig for at rekvirere stampersonel samt værnepligtigt personel med henblik på opretholdelse af fredsstyrkens normer, henholdsvis friskning af mobiliseringsenheder.

Sektionen er også ansvarlig for de personelmæssige sider af mønstringer, dvs. udsendelse af indkaldelser, behandling af ansøgninger om udsættelse eller fritagelse og fremskaffelse af instruktører m.v.

Endelig skal nævnes personelbedømmelser for officerer, hvoraf ca. 1200 behandles i sektionen hvert år.

Ganske naturligt er sektionen stærkt engageret i beredskabsplanlægningen, der omfatter opstilling og enkadring af krigsstyrken, idet alt hjemsendt personel administreres fra sektionens personelmobiliseringskontor.

Sektionen deltager herudover i krigsplanlægningen inden for sine fagområder, der kort kan anføres som

- Personelregnskab,
- Personelerstatning,
- Krigsfanger,
- Begravelse,
- Effekttjeneste,
- Disciplin/lov/orden,
- Gejstlig tjeneste og
- Velfærdstjeneste.

Sektionen deltager i øvelser, hvor disse er landsdækkende for forsvaret eller hvor det er totalforsvarsøvelser.

I tilslutning hertil er sektionen ansvarlig for beordring af afgivelser til en række nationale og allierede øvelser.

I bunken af sagsområder skal nævnes den gejstlige tjeneste, hvor landsdelskommandoen er ansvarlig for den vedligeholdende uddannelse af feltpræsters militære kundskaber, dette gennemføres ved årlige kurser samt en række møder.

Også sektionens tilrettelæggelse af musikkorpsenes anvendelse bør anføres, idet dette ikke har kunnet delegeres fuldt ud til de tre regimenter, Slesvigske Fodregiment, Prinsens Livregiment og Fynske Livregiment, hvor musikkorpsene er hjemmehørende. En lang række ønsker om musicering i udlandet, hvor der normalt beordres to musikkorps, samt større indenlandske arrangementer må koordineres ved landsdelskommandoen.

Et andet større sagsområde er kontakt- og velfærdstjenesten, hvor den del af området, der omhandler fritidsvirksomhed, nu er delegeret til landsdelskommandoen. Dette sagsområde deles iøvrigt med Landsdelskommandointendanten, der varetager de økonomiske aspekter.

I sektionen behandles straffe- og disciplinarsager i hovedsagen kun som informativt materiale, medens landsdelskommandoen udøver direkte kontrol med indsættelse af Militærpoliti til opretholdelse/kontrol af ro og orden.

Til slut kan i flæng nævnes en række mindre områder, såsom personelsiden i uddannelsesrapporter, mønstringer, fællessekretariater, årsrapport/Vestre Landsdelskommando, rejser til udlandet, styrkereguleringer, designeringer til stabe, særlige hændelser, regimentschefsmøder, legater m.m.

2. Operations- og efterretningssektionen (O/E-SEK).

Området omfatter

- Planlægning.
- Organisation.
- Uddannelse.
- Øvelsesvirksomhed.
- Militær sikkerhed,

og kræver dels et snævert samarbejde med øvrige SEK i STAB/Vestre Landsdelskommando, dels samarbejde med foresatte, sideordnede og underlagte militære myndigheder samt en række civile myndigheder i totalforsvarsregie.

Planlægningen omfatter udarbejdelsen af Vestre Landsdelskommandos operative planer og dækker hovedområderne

- Beredskabsopbygning incl. mobilisering.
- Sammen dragning af enhederne.
- Hævdelse af suveræniteten, herunder forsvar af Jylland-Fyn.
- Modtagelse af allierede styrker.
- Totalforsvarssamarbejdet.

Organisation omfatter dels deltagelse i arbejdet vedrørende hærens overordnede organisation i Jylland-Fyn, dels udarbejdelse af detailorganisationen for stabe og enheder såvel i fredsstyrken som mobiliseringsstyrken, herunder løbende justeringer foranlediget af nyt materiel, nye forvaltningsprocedurer m.v.

Endelig dækker området garnisonering af fredsstyrken.

Uddannelsesområdet er meget bredt, idet alle uddannelsessager, der modtages i STAB/Vestre Landsdelskommando fra foresatte, sideordnede eller underlagte myndigheder, herunder allierede, styres/koordineres/behandles i SEK. En primær opgave er uddannelsesplanlægningen, hvor man gennem en løbende fremadrettet 4 års periode gennemfører den overordnede styring, der skal tilsikre den bedst mulige uddannelse af stabe og enheder inden for rådige ressourcer, dvs. bl.a. økonomiske midler, rådige uddannelsesfaciliteter, skyde- og øvelsesterræner samt tilpasset NATO's øvelsesvirksomhed og kursusvirksomheden.

Nævnes bør også mønstringsplanlægninger, herunder mønstringsdirektiver, der skal tilsikre, at den mest rationelle uddannelse gennemføres under forskellige mønstringsformer (genindkaldelser) af vort hjemsendte per-

sonel, med henblik på at gøre vore mobiliseringsenheder egnede til at løse deres krigsopgave.

Øvelsesvirksomhed.

SEK er planlæggende/koordinerende for såvel den øvelsesvirksomhed, som STAB/Vestre Landsdelskommando deltager i som de øvelser, der tilrettelægges af Vestre Landsdelskommando med underlagte myndigheder, herunder totalforsvaret.

Øvelserne har direkte relation til Vestre Landsdelskommandos operative planlægning, her først og fremmest

- Beredskabsopbygninger og mobilisering.
- Sammen dragging af enhederne.
- Modtagelse af allierede forstærkninger.

Militær sikkerhed.

Sektionen varetager den militære sikkerhed i STAB/Vestre Landsdelskommando og kontrollerer sikkerheden ved underlagte myndigheder.

3. Forsynings- og transportsektion (T-SEK).

Sektionen varetager under såvel fredsberedskab som spændingstilstand og krigstilstand landsdelskommandoens ledelsesfunktioner inden for nedennævnte hovedsagsområder:

- Logistikplanlægning.
- Logistikrapportering.
- Materieldisponering og -forvaltning.
- Transporttjeneste.
- Faglig øvelses- og uddannelsesvirksomhed.
- Medlemskab af diverse arbejds- og koordinationsgrupper inden for de nævnte sagsområder.

Til løsning af ovennævnte opgaver består sektionen, foruden sektionschefen, af et antal sagsbehandlere, der er organiseret således:

- Planlægningselement.
- Materieldisponerings- og forvaltningselement.

- Transport- og trafikkontor.

Opgaver under fredsberedskab.

Planlægning.

Sektionen udfører planlægning for de i et efterfølgende pkt. beskrevne krigsopgaver samt deltager i rationaliseringsopgaver i relation til såvel den logistiske - som den materielforvaltningsmæssige struktur.

Materieldisponering og -forvaltning..

Alle vitale, militære forsyningsgenstande - omfattende i alt ca. 2000 lagernumre - betegnes som normeret materiel og styres centralt af landsdelskommandoen. Styringen, der er meget detaljeret, gennemføres ved, at T-SEK/Vestre Landsdelskommando prioriterer anvendelsen af de rådige ressourcer gennem fastsættelse af normer for de enkelte enheder såvel i den fredstidsaktiverede styrke som i mobiliseringsstyrken. Denne detaljerede styring er kun mulig under anvendelse af maskinelle systemer. Siden juli 1978 har landsdelskommandoen kunnet anvende det militære EDB-lagerstyringssystem MILLAG.

T-SEK råder over en terminal til MILLAG ON-LINE system, i hvilket alle daglige disponeringer af normeret materiel foregår. Af bl.a. beredskabsmæssige grunde rådes tillige over en MINIDATAMAT, i hvilken udskrifter fra ON-LINE systemets database opbevares og med jævne mellemrum opdateres. Der er i denne datamat en vis overskudskapacitet, der af landsdelskommandoen frit kan anvendes til diverse planlægningsformål m.v.

T-SEK yder desuden konsulentbistand til underlagte myndigheder i spørgsmål vedrørende regnskabsføringen af normeret materiel, ligesom sektionen deltager i Hærens Materielkommandos faglige/tekniske inspektionsvirksomhed.

Vedligeholdelsestjeneste

Indenfor vedligeholdelsestjenesten er sektionens primære opgave at planlægge gennemførelsen af inspektioner, der omfatter vurdering af det tekniske beredskab hos enhederne i landsdelskommandoens område.

Herudover deltager sektionen i sagsbehandling af eventuelle organisatoriske ændringer på vedligeholdelsesområdet.

Transporttjeneste

Sektionen varetager transporttjenesten på jernbane- og landevejsområdet således:

Alle større militære jernbanetransporter dvs. transporter bestående af 5 jernbanevogne og derudover, samt transporter der medfører overskridelse af normal længde/bredde og højde. Endvidere disponerer sektionen forsvarets specialfladvogne, der anvendes til kampvogns-transport.

På landevejsområdet varetages grænsepassager for alle værn, hvilket indebærer et meget snævert samarbejde med pas- og toldmyndigheder samt med det tyske militære trafikkontrollsystem. Sektionen koordinerer transporter, der kræver anvendelse af kampvognstransportvogne (blokvogne) samt forskydninger til og fra større samlede øvelser.

Endvidere forestås leje af civile køretøjer, hvilket hovedsageligt drejer sig om busser.

Opgaver under spændings- og krigsforhold

Det er sektionens opgave at planlægge for og forestå landsdelskommandoens ydelse af logistisk støtte til:

- En mobiliserings gennemførelse.
- Forskydning af felthæren til indsættelsesområder i henhold til operationsplaner.
- Genforsyning af felthæren og det regionale forsvar.

- Modtagelse af og videreforskydning af allierede styrker.

Til løsning af ovennævnte støtteopgaver vil sektionen disponere de logistiske ressourcer, der på dette beredskabstidspunkt stilles til rådighed for landsdelskommandoen.

Ressourcerne omfatter i hovedsagen det indenfor landsdelen værende hærmateriel, brændstoffer i NATO rørledningssystemet i fastsat omfang, samt civile ressourcer i h.t. "beredskabslovene".

Til at formidle ressourcerne til de planlagte aftagere råder landsdelskommandoen over et antal faglige enheder, der disponeres af T-sektionen.

4. Landsdelskommandointendanten (LIT).

Intendanturtjenesten ved landsdelskommandoen er ikke et skarpt afgrænset tjenesteområde. Tjenesten rækker på visse områder ind i stabens kommandomæssige opgaver i form af konsultativ bistand eller bidrag til sagsbehandling i stabens sektioner.

Udover disse tværfaglige opgaver varetager intendanturen på landsdelskommandoens vegne sagsbehandlingen af følgende funktioner

- Kommandantskabsforvaltning,
- Økonomiforvaltning,
- Erstatningssager
- Personelforvaltning for så vidt angår civilt personel,
- Bygge- og anlægsvirksomhed og
- Planlægning og gennemførelse af den feltmæssige regnskabs- og pengeforsyningstjeneste samt feltposttjenesten.

For så vidt angår kommandantskabsforvaltningen varetager landsdelskommandoen på Forsvarets Forvaltningsinspektørs vegne inspektionsvirksomheden ved

hærens kommandantskabsforvaltende myndigheder i Vestre Landsdelskommandos område. Denne inspektionsvirksomheds hovedpunkter omfatter den økonomiske drift, bygningers og arealers hensigtsmæssige udnyttelse, rengøring og kasernearbejdertjeneste, forbrugskontrol og forvaltningen af kommandantskabernes materiel.

Inden for økonomiforvaltningsområdet varetager landsdelskommandoen ligeledes på Forsvarets Forvaltningsinspektørs vegne inspektionsvirksomheden ved hærens regnskabspligtige myndigheder, primært med henblik på kontrol af den etablerede kasse- og regnskabstjeneste samt de ved myndighederne foretagne økonomiske dispositioner, ligesom der i forbindelse med inspektionerne ydes konsultativ bistand og vejledning. Af øvrige funktioner inden for området kan anføres administrationen af rådighedsbeløb til drift af kaserne, kontorholdsudgifter, øvelses- og uddannelsesudgifter, skivematerieludgifter, kørselspenge, særlige personel-mæssige ydelser (døgn-tillæg) samt udgifter til medicin.

Endelig varetages inden for området sagsbehandling af spørgsmål i forbindelse med særlige ydelser og løn samt pensions- og understøttelsessager.

Inden for funktionen erstatningssager er det især behandlingen og afgørelser af skader på civil ejendom i forbindelse med øvelsesvirksomhed, der er det primære område. Landsdelskommandoen søger til stadighed at begrænse såvel antal som omfang af sådanne skader, bl.a. ved at informere enhederne om hvilke hensyn, der skal tages ved færdsel i civilt terræn. Landsdelskommandoen har i tilslutning hertil udarbejdet en lille pjece "Af skade bliver man klog", der udleveres til alt personel.

Endvidere søges gennem en hurtig besigtigelse og afgørelse af opståede skader at bevare det gode for-

hold til civilbefolkningen. Derudover omfatter området behandlingen af visse sager vedrørende tab og beskadigelse af private ejendele tilhørende civilt og militært personel i forsvaret.

For så vidt angår forvaltningen af civilt personel omfatter dette normer og ændringer af disse, ansættelser, afskedigelser, omklassificeringer, vikaransættelser samt fortolkning af overenskomster alt inden for personalekategorierne kontor-personel, materiel- og depotpersonel samt kommandantskabspersonel.

I et snævert samarbejde med O- og T- sektionerne udfører landsdelskommandointendanten det planlæggende arbejde for den indsats som Forsvarets Bygnings-tjeneste, Vestre Byggeadministration, yder på landsdelskommandoens etableringer og deltager i planlægningen af nybygningsprojekter og de større saneringsprojekter.

I samarbejde med stabens øvrige sektioner disponeres anvendelsen af kaserner, depoter, magasiner og øvelsespladser m.v.

Landsdelskommandointendanten er tillige ansvarlig for behandlingen af miljø- og fredningssager.

5. Landsdelskommandolægen (LKOLG).

Landsdelskommandolægen er rådgiver for chefen for Vestre Landsdelskommando, på hvis vegne han varetager samarbejdet med nationale og allierede myndigheder i spørgsmål henhørende under sanitetstjenesten og foretager sanitær-hygieniske inspektioner.

Landsdelskommandolægen er ligeledes stabens medarbejder på det sanitetsfaglige område.

Endelig er han faglig foresat for militære læger af hæren - og hermed ansvarlig for sanitetstjenestens udførelse inden for hæren - i Vestre Landsdelskommandos område.

6. Landsdelsingeniørofficeren (LI0).

Med forsvarsloven af 1951 blev der til Vestre Landsdelskommando knyttet en Landsdelsingeniørofficer med fornødne hjælpere, sidstnævnte organiseret i en LI0-celle.

LI0 er tillige chef for Jyske Ingeniørregiment og varetager samtidig de en regimentschef normalt yderligere påhvilende opgaver som garnisonskommandant og kasernekommandant.

Det daglige tjenestested såvel for LI0 som hjælpere er derfor primært i regimentets garnison.

Forud for oprettelsen af denne organisation forrettede en ingeniørofficer tjeneste ved Vestre Landsdelskommando. Hans opgave var at rådgive Vestre Landsdelskommandos chef og stab i ingeniørfaglige spørgsmål.

Første LI0-celle (senere LI0-SEK) bestod af daværende:

oberstløjtnant	C.G.G. Schøller,
løjtnant	H.C.G. Schøller,
løjtnant	S.Aa. Janum og
løjtnant	Aa. Brodersen.

I 1950 - 1951 påbegyndtes i overensstemmelse med Vestre Landsdelskommandos operationsplaner et omfattende arbejde med rekognoscering for og forberedelse af de dertil hørende ingeniørarbejder i Vestre Landsdelskommandos område.

Dette arbejde blev udført bl.a. ved hjælp af særligt udvalgt værnepligtigt personel og i øvrigt i langt de fleste tilfælde i et fortrinligt samarbejde med civile myndigheder (tekniske forvaltninger ved amter og kommuner, televæsen m.fl.), men ikke altid uden problemer i form af afbrudte telefonforbindelser og el-forsyning, fordi kabellinieføring ikke overalt var kendt eller registreret.

Koordinationen med civile myndigheder blev fortrinsvis gennemført ved personlig og telefonisk kontakt.

Jævnledes med den accellererende mekanisering af hærheder fremkom et ønske om kortlægning af impassable områder.

Dette arbejde, der baseredes på den middeltunge kampvogn (CENTURION) terrængående egenskaber, medførte omfattende jordbundsundersøgelser og rekognosceringer for LI0-SEK. Arbejdet blev fortrinsvis planlagt og gennemført af MAJ P. Harder Sørensen i koordination med det daværende GENERALINSPEKTORAT FOR INGENIØRTROPPERNE i årene 1964 - 1968. Resultatet af disse forsøg og rekognosceringer var begyndelsen til og det første grundlag for 2 cm passabilitetskort.

I samme periode manifesteredes et tæt samarbejde med vejmyndighederne på amts- og stadsplan som i lighed med hjemmeværnet rapporterede til LI0 om ændringer i vejanlæg og broer m.v.

Fra 1976 blev LI0-SEK organiseret således:

LI0 (tillige chef for Jyske Ingeniørregiment)

Næstkommanderende/LI0	MAJ	
hjelper/LI0-SEK	MAJ	x)
- /LI0-SEK	KN/PRLT	
beregner	MG	xx)
-	MG	xx)

x) med særlig opgave i det regionale forsvar (RI0-tjeneste).

xx) normalt med ingeniørmæssig uddannelse.

Derudover er der i designeringsfunktioner tilknyttet yderligere to officerer. SEK er i fredstid fortsat garnisoneret i Randers:

7. Landsdelssignalofficeren (LSO).

Siden forlægningen af 2. Telegrafuddannelsesbataljon til Århus i 1949 og oprettelsen af Jyske Telegrafregiment i 1951, er de pågældende skiftende chefer indgået i Vestre Landsdelskommandos særlige stab som landsdelssignalofficer med ansvar for tilrettelæggelse, udførelse og vedligeholdelse af signal-tjenesten i landsdelskommandoens område.

Indledningsvis varetog landsdelssignalofficeren sit ansvar ved hjælp af henholdsvis bataljons- og regimentsstab, men allerede i 1953 havde arbejdet antaget et sådant omfang, at det blev nødvendigt under Jyske Telegrafregiment at oprette en særlig landsdelssignalofficer sektion (LSO-sektion).

Fra en beskeden start med 1 officer og 1 kontorassistent er LSO-sektionen med tiden, på grund af stadig udvidede arbejdsområder og opgaver, vokset til i begyndelsen af 1981 at omfatte 3 officerer, 2 civil ansatte teleingeniører, 1 overkonstabel og 1½ kontorassistent. Hertil kommer, at der til LSO-sektionen er knyttet et forsvarskommando kryptoelement, hvori indgår et kryptofordelingscenter med 1 officer og 2 oversergenter samt et kryptoværksted med 1 officer og 2 oversergenter.

Selvom LSO-sektionen organisatorisk (fortsat) formelt henhører under Jyske Telegrafregiment, er det gennem årene sket en stadig nærmere tilknytning af sektionen til landsdelskommandoens egentlige stab og et udvidet direkte samarbejde især med landsdelskommandoens 0-sektion.

Landsdelssignalofficeren udarbejder og udgiver de særlige signalbestemmelser og -befalinger, der er nødvendige for signaltjenestens gennemførelse i landsdelskommandoens områder under fredsforhold, ved øvelser og i krig. Han udarbejder desuden bidrag af signalmæssig art til landsdelskommandoens øvrige planlægning, og er tillige landsdelskommandoens

sagsbehandler i alle signalspørgsmål.

Af særlige opgaver og arbejdsområder der har været/er pålagt LS0 og LS0-sektionen kan eksempelvis nævnes følgende:

- Indtil det krystalstyrede ratiomateriel sidst i 1970'erne udgik endeligt af hærens beholdning, forvaltede LS0-sektionen den til rådighed værende beholdning af krystaller, hvilket medførte en omfattende administration i forbindelse med tildeling, fordeling og ombytning af krystallerne. En tilsvarende principiel administration af printkort til den nye automatiske feltcentral, FCT M/81, kan forudses.
- I 1962 blev Forsvarets Telegrafforvaltning nedlagt, og det blev pålagt landsdelskommandoen ved sin LS0 at forestå forvaltningen af permanente telefon- og fjernskriveranlæg, sikringsanlæg, uranlæg og sireneanlæg ved samtlige kaserner, lejre, permanente signalkontorer m.fl. inden for sit område. I den anledning tildeltes LS0-sektionen 2 civilt ansatte teleingeniører og 1 kontorassistent, der siden har været fuldtidsbeskæftiget med de ovenfor nævnte permanente teleanlæg.
- I forbindelse med det stadig udvidede totalforsvarssamarbejde, forestår LS0-sektionen, i et Totalforsvars Signaludvalg, planlægningen af en landsdelsdækkende signaltjeneste og udgivelse af de signalpublikationer, der skal danne grundlag for totalforsvarsregionernes tilsvarende planlægning.
- Landsdelssignalofficeren er af landsdelskommandoen pålagt uddannelsesansvaret for 2. og 6. Telegrafbataljon.

Han har i den anledning udarbejdet og udgivet uddannelsesdirektiv til disse bataljoner i FEB 1979. I forbindelse med uddannelsesansvaret foretager

- LSO inspektion af telegrafbataljonerne og udarbejder rapporter, der tilsendes landsdelskommandoen. Ved tilrettelæggelse og udførelse af inspektioner anvender LSO personel af såvel Jyske Telegrafregiments stab som LSO-sektionen.
- På kryptosikkerhedsofficeren for Danmarks vegne er landsdelssignalofficeren ansvarlig for kryptosikkerheden i landsdelskommandoens område. Det praktiske arbejde i forbindelse hermed udføres af LSO-sektionen, der også varetager administrationen af kryptocertifikater.
 - Det tidligere omtalte kryptoelement er operativt underlagt forsvarskommandoen men administrativt tilknyttet landsdelssignalofficeren. Det varetager modtagelse, viderefordeling og vedligeholdelse af kryptomateriel og -materialer. LSO anvender bl.a. personel herfra til kontrol og inspektion af den kryptosikkerhed han har ansvaret for.

Ud over de direkte pålagte opgaver udøver LSO en udstrakt rådgivningsvirksomhed over for operative stabe m.fl., civile myndigheder samt i et vist omfang over for enheder direkte, hovedsageligt enheder af telegraftropperne.

8. Landsdelsmilitærpolitiofficeren (LMP0).

LMP0 har siden 1958 været etableret som en funktion i landsdelskommandoens særlige stab. Den til funktionen hørende sektion (LMP0-SEK) har indtil nu været opstillet efter et midlertidigt organisations-skema, med følgende personel

en LMP0	(MAJ-A)
to MPO	(PRLT/LT)
to MPBM	(OS/SG-MP).

Landsdelskommandoen har imidlertid i forbindelse med revision af organisationskemaet for stab/Vestre Landsdelskommando i 1980 over for Chefen for Hæren foreslået LMP0-SEK integreret i dette skema

under særlig stab.

LMP0-funktionen er i fredstid delvis aktiveret, i det stillingen er besat med en tjenstgørende MP-officer, p.t. leder/faggruppe MP ved Jyske Trænregiment/Hærens Træn- og MP-skole.

LMP0 virke omfatter:

Rådgivning af den egentlige stab vedrørende Militærpolititjenestens tilrettelæggelse og de rådige Militærpolitienheders anvendelse.

Planlægning af Militærpolititjenesten inden for landsdelskommandoens ansvarsområde, herunder Militærpolitiets indsættelse i forbindelse med

- foranstaltninger til opretholdelse af disciplin, lov og orden,
- trafikkontrol,
- krigsfangetjenesten, herunder fangekontroltjenesten ved gennemgangslejre, krigsfangelejre og afhøringscentre,
- kontrol med omstrejfere,
- eftersøgning af ulovligt udeblevet eller bortgået militært personel, samt efterlyst militært materiel,
- sikkerhedsmæssige opgaver, herunder beskyttelse af nøglepersonel, sikkerhedsmæssig bevogtning af vigtige transportere, ved større møder/konferencer m.v., samt adgangskontrol,
- iværksættelse af undersøgelser ved større ulykker/forbrydelser i samarbejde med auditor/politi.

Sagsbehandling i alle forhold vedrørende Militærpolititjeneste.

Samarbejde med regionale og civile politimyndigheder, samt evt. allieret Militærpoliti på tilsvarende niveau, med henblik på en hensigtsmæssig udnyttelse af rådige ressourcer.

Koordinering af Militærpolititjenesten ved landsdelskommandoen med Militærpolititjenesten ved Jyske Divi-

sion, herunder gennemførelse af - og assistance til - politimæssige opgaver.

Udfærdigelse og fremlæggelse af statistikker og oversigter Militærpolititjenesten vedrørende, efter landsdelskommandoens bestemmelser.

Under større øvelser i fredstid påhviler det endvidere LMPO i samarbejde med rigspolitichefen at udarbejde de nærmere bestemmelser for samarbejdet mellem rigspoliti og militærpoliti, herunder sådanne opgaver som kræver særlige færdselsmæssige foranstaltninger.

Inden for Stab/Vestre Landsdelskommando samarbejder LMPO med AFD/SEK således

- med A-SEK i spørgsmål vedrørende foranstaltninger til opretholdelse af disciplin, lov og orden, herunder samvirke med auditor, rigspoliti og andre myndigheder. Endvidere i spørgsmål vedrørende krigsfangetjeneste, omstrejferkontrol m.v.,
- med O/E-SEK i spørgsmål vedrørende sikkerhedsmæssige opgaver, afhøringstjeneste på krigsfangesamlingssted, fangekontrolltjeneste, adgangs- og feltsikkerhedskontrol m.v.,
- med I-SEK i spørgsmål vedrørende trafikkontrol, såsom færdselsregulering, vejafmærkning, eskortering m.v..

9. Personellet.

Ved begyndelsen af 1981 var generalmajor G. Asmussen chef for Vestre Landsdelskommando.

På samme tid var stabens bemanning som anført nedenfor.

<u>FUNKTION</u>	<u>GRAD</u>	<u>NAVN</u>
Stabschef	Oberst	S. Kullmann
Landsdelskommando-		
- intendant (LIT)	Oberst	K. Thomsen
- læge (LKOLG)	Stabslæge I	A.C. Ottow
Landsdels-		
- ingeniørofficer (LIO)	Oberst	H.J.H.T. Erichsen
- signalofficer (LSO)	Oberst	P.J. Foss
- militærpolitiofficer (LMPO)	Major-A	N.G. Krogh
<u>A-sektionen</u>		
Chef	Oberstløjtnant	J. Preetzmann
	Major-A	F. Søderberg
	Major-A	H.C. Berthelsen
	Major-B	P.B. Pedersen
	Assistent	K. Østergaard
<u>Personelmobilise-</u> <u>ringskontor</u>		
Leder	Major-B	E.L. Arboe
	Kaptajn-B	K.V. Mikkelsen
	Kaptajn-B	H.C.B. Eggertsen
	Assistent	L. Jensen
	Assistent	I.B. Christensen
	Assistent	G. Agerbak
	Assistent	J. Børnthsen
	Assistent	I. Dam Elgaard
	Assistent	H. Rasmussen

<u>FUNKTION</u>	<u>GRAD</u>	<u>NAVN</u>
<u>O/E-sektionen</u>		
Chef	Oberstløjtnant	I. Thomsen
	Major-A	K. Iversen
	Major-A	E. Kusk
	Major-R	G.O.K. Schaumburg-Müller
	Seniorsergent	
	2	T.B. Andersen
	Kaptajn-B	H.P. Lund
<u>Designeret chef</u>		
<u>E-SEK</u>	Major-A	N.-H.L. Beck
	Major-A	E. Holm
<u>T-sektionen</u>		
Chef	Oberstløjtnant	J.L. Bratsbjerg
	Major-A	P. Hvidberg
	Major-A	K.K. Pallesen
	Major-A	J.S. Vignæs
	Kaptajn-B	E.J.N. Harre
	Major-A	E. Olesen
	Major-A	M.B. Termansen
	Kaptajn-A	N.H. Høyer-Nielsen
	Seniorsergent	
	1	H.E. Andersen
	Kaptajn-B	O.A. Friis
	Overassistent	E. Lauritzen
	Sergent	N.G.Q. Christensen
<u>Sekretariatet</u>		
Sekretariatsofficer	Major-B	E.J. Kanstrup
	Kaptajn-B	E.R. Nielsen
	Kaptajn-B	K.B. Thejls
	Kaptajn-B	G. Madsen
	Assistent	E. Makholm
	Assistent	B. Klein
	Assistent	E. Pihlkjær Jacobsen
	Assistent	M.F. Petersen
	Assistent	L. Siersbæk

<u>FUNKTION</u>	<u>GRAD</u>	<u>NAVN</u>
<u>Sekretariatet</u>		
(fortsat)	Assistent	B. Kilstrand
	Assistent	I. Laursen
	Assistent	S. Kildsgaard Sørensen
	Kontorassistent	G. Lindhøj
	Kontorbetjent	J.J. Nielsen
	Kontorbetjent	J. Mariegaard
	Assistent	B. Wolter
	Assistent	B.M.F. Pedersen
	Assistent	A. Ermegaard
	Assistent	J. Møller
	Assistent	S.R. Mikkelsen
	Assistent	G. Arent
	Fr.	E. Christensen
	Kasernarbejder	E.N. Andersen
	Overkonstabel 1	K. Elmkvist Hansen
	Menig	J. Wessman

LII

Næstkommanderende/LIT	Major-A	C.C.S. Sørensen
	Major-A	K.E. Jacobsen
	Major-R	R.A. Dam
	Major-R	E. Rams
	Kaptajn-R	H.J. Nielsen
	PRLT-A	K. Kolby

LI0-sektionen

Næstkommandoerende/LI0	Major-A	B. Bennedsen
	Major-R	P.S. Kjeldgaard
	Kaptajn-B	P.B.J. Steffensen
	Menig	L.B. Jensen
	Menig	O.F. Pedersen
	Menig	T.O. Tange

<u>FUNKTION</u>	<u>GRAD</u>	<u>NAVN</u>
<u>LSO-sektionen</u>		
Næstkommanderende/LSO	Major-R	J.C. Jørgensen
	Major-R	N.V. Næsselund Nielsen
	Kaptajn-B	N.K. Haugaard
	Ingeniør	E. Honore Madsen
	Ingeniør	S.E. Pasgaard
	Assistent	N. Hansen
	Kontorassistent	E. Aagesen
	Overkonstabel 2	S.E.B. Magnussen

Landsdelskommandoens publikationsvirksomhed omfatter udgivelse af

PLANER, BESTEMMELSER, PJECEER, PUBLIKATIONER.

Udgivelsen af PLANER og BESTEMMELSER er gennem årene blevet af større og større omfang, men da udviklingen inden for kontorteknisk udstyr er gået endnu hurtigere, har den voksende arbejdsmængde ikke bragt forsinkelser i reproduktionsfasen. Tværtimod har moderne kontorteknisk udstyr såsom EL-stencilbrændere, OFFSET-trykkemaskiner, FOTOKOPI-maskiner, DAGSLYS-KAMERAER m.m. givet landsdelskommandoens REPRO mulighed for at kunne tilbyde underlagte myndigheder assistance til udførelse af reproduktionsarbejder.

Som eksempel herpå kan nævnes udsendelsen af 1., 2. og 3. Jyske Brigades "BLIVENDE BESTEMMELSER FELTFORHOLD, JYSKE BRIGADER". Her har tre brigader udsendt fælles blivende bestemmelser. Manuskriptet er skrevet af assistenten ved 2. Jyske Brigade i A-4 format. Reproduktionen udført af VLK-REPRO, der inden trykningen nedfotograferede til A-5 format, så bestemmelserne kunne udsendes i pocket format. Kommende rettelser vil blive koordineret af den ene brigade, reproduktion og udsendelse vil blive foretaget af REPRO-VLK.

De af landsdelskommandoen udarbejdede PJECEER har til formål at oplyse allierede enheder, civile myndigheder m.fl. om landsdelskommandoens organisation og virke.

Landsdelskommandoen har ved udarbejdelsen af PUBLIKATIONER gerne villet bidrage til at bevare en viden om de jysk-fynske styrkers historie og traditioner.

Eksempler på de udsendte PJECEER og PUBLIKATIONER er vist på de efterfølgende sider.

Kommandobygning VLK

De jysk-fynske styrkers

DOMICILER

I

Igennem de senere år er reorganiseringerne inden for forsvaret taget til i hyppighed. Organisatoriske og materielmæssige ændringer i forbindelse med opgernes stærke vækst har medført betydelige flytninger af herens styrker.

Nye kaserner opføres - gamle kaserner nedlægges og nedrives.

Vestre Landsdelskommando har ved udarbejdelsen af nærværende afhandling gerne villet bidrage til at bevare en viden om, hvorledes de jysk-fynske afdelinger har været underbragt gennem tiderne.

Opgaven med udarbejdelsen af afhandlingen blev i 1971 pålagt oberst Niels Sigmund Lunn, hvis interesse for og viden om emnet er velkendt. Obersten blev henvist til selv at finde frem til interesserede officerer rundt om i garnisonerne til hjælp ved tilvejebringelse af det lokale stof.

Landsdelskommandoen bringer såvel obersten som de lokale medarbejdere, der baredvilligt påtog sig denne opgave, sin varmeste tak.

VESTRE LANDEDELSKOMMANDO

Aarhus, februar 1975

H.A.I. Federsen

Kommandobygning JDK
Aabenraa

De jysk-fynske styrkers

DOMICILER

II

I februar 1975 udsendte Vestre Landsdelskommando
De jysk-fynske styrkers domiciler I, indeholdende

- 1. del. Det jysk-fynske oaråds militære domicilers
udvikling.
- 2. del. Hvor boede man hvornår?

I fortsættelse heraf foreligger hermed De jysk-fynske
styrkers domiciler II, indeholdende en oversigt af de
enkelte domiciler i Slesvig-Holsten og den sydlige del
af Jylland.

VESTRE LANDDELSKOMMANDO
Aarhus, juli 1975

A. D. Danhuus
A.D. Danhuus

BRUNSBYGDEN I
1912

De jysk-fynske styrkers

DOMICILER

III

I februar 1975 udsendte Vestre Landsdelskommando
De jysk-fynske styrkers domiciler I, indeholdende

- 1. del. Det jysk-fynske områdes militære domicilers udvikling
- 2. del. Hvor boede man hvornår?

og i JUL 1975 udsendtes De jysk-Fynske styrkers
domiciler II, indeholdende er omtale af de enkelte
domiciler i Slesvig-Holsten og den sydlige del af
Jylland.

I fortsættelse heraf foreligger herved De jysk-fynske
styrkers domiciler III, indeholdende en omtale af de
enkelte domiciler på Fyn og i Midt- og Nordjylland.

VESTRE LANDSELSKOMMANDO
Aarhus, juni 1976

A. D. Danhuus

A.D. Danhuus

Af skade bliver man klog

**Militære enheders adgang til
og brug af civilt område**

Dette hæfte er udarbejdet med henblik på at oplyse enheder og enkeltpersoner om, hvorledes civilt område bør anvendes og behandles til øvelsesbrug.

Hæftet indeholder endvidere en omtale af de mest almindeligt forekommende skader på civil ejendom. Da mange forårsagede skader kunne have været undgået, såfremt tilstrækkelige hensyn havde været taget, er det ved de enkelte skadestyper beskrevet, hvilke hensyn der normalt må iagttages og respekteres ved færdsel i civilt terræn.

Landsdelskommandoen er klar over, at de i hæftet nævnte hensyn og begrænsninger i civil ejendoms anvendelse, i visse tilfælde kan virke begrænsende i øvelsernes realistiske afvikling. Det er dog landsdelskommandoens overbevisning, at selv ved overholdelse af de nævnte hensyn og begrænsninger, vil det fortsat være muligt at gennemføre en forsvarlig og meningsfuld øvelsesvirksomhed i civilt terræn.

Århus, i april 1976.

Chef for Vestre Landsdelskommando

**Vestre
Landsdelskommandos
oprindelse
13. februar 1801**

Om Jyllands beliggenhed

I det 12. århundrede skrev Saxo Grammaticus "Danmarks Krønike" på latin. I Grundtvigs fordanskning af krøniken beskrives Danmarks beliggenhed således:

"Danmarks Riges Beliggenhed er da denne, at dels grænser det ved en Ende til fremmede Lande, og dels er det søflydt af det bølgende Hav. Saa at de indvendige dele omsluts og overskæres af Stranden, og den krydser sig paa mange Maader, ud og ind, snart i smalle Sunde, og snart i brede Bugter, hvorved der dannes en stor Hob Der. Heraf kan man da begribe, at Danmark, som Belgerne, saa at sige, har slaant i Stykker, har kun faa landfaste Dele, og at Havet, som i sit Løb slaar de mange Bugter, skiller dem vidt fra hinanden. Af disse landfaste Dele er nu Igen Jylland baade den største, og naar vi kommer sonderfra, den næste, saa den vel maa kaldes Broderparten af Riget, thi den strækker sig saa langt sonderpaa, at den berører Tyskland, men rives dog igen løs derfra ved Ejder-Strømmen, og løber saa lidt videre, sonderfra, lige op til det norske Sund".

Om Jyllands forsvar

Saxo beretter også om et jysk forsvars præventive betydnng. Han fortæller om en begivenhed på Kong Valdemars tid:

Engang havde danskerne gjort et sakaler "Hærtog" ind i det vendiske Vagrien (BIST-HOLSLEHN). Nogle nordtyske småfyrster ville udnytte denne situation. De mente, at adgangen til Jylland lå åben for dem, når biskop Absalon stod ved ledingshepen på en fremmed kyst.

De blev advaret imod foretagendet af Hertog Henriks søn, Bernhard af Rantzburg. Selv om hele den danske leding er ude, søgde han, så har Danskerne 60.000 mand til forsvar af Dannevirke.

Hvad enten oplysningen var rigtig eller forkert, virkede den dog så troværdigt, at de nordtyske fyrster opgav deres forehavende. Dens efterretningstjeneste var ikke af en såleds karakter, at de kunne efterprøve oplysningen.

ELK

VLK

FELTPOSTKONTORET
TJENESTEN PÅ ET FELTPOSTKONTOR

Nærværende pjece skal tjene som vejledning for det personale der efter feltposttjenestens iverkættelse skal bestride tjenesten ved de feltpostkontorer der oprettes ved heren, søværnet, flyvevåbnet og hjemmeværnet.

ØSTRE LANDSDELSKOMMANDO
VESTRE LANDSDELSKOMMANDO

Tappenstregen.

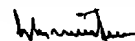
F O R O R D.

Nærværende publikation "Tappenstreg", der baserer sig på et af oberst N. Lunn udarbejdet udkast, udsendes til Vestre Landsdelskommandos enheder ud fra ønsket om at genoplive og bevare relevante militære traditioner, hvor disse kan indpasses i den moderne militære dagligdag, og på værdig vis markere hærens enheder overfor garnisonsbyernes civile befolkning for derigennem, at udbygge det gode forhold mellem garnison og by.

Afsnittet "Tappenstreg. Sådan!" skal betragtes som vejledning for de - som uden erfaring heri - skal tilrettelægge en Tappenstreg. I dette hæfte er kommandoer m.v. søgt tilpasset det i dag gældende eksercerreglement.

Det er landsdelskommandoens ønske, at Tappenstregen gennemføres, når dette falder naturligt, men indførelse/genoptagelse af Tappenstregen må ikke have til følge, at andre garnisonsbestemte traditioner opgives. Således skal Tappenstregen opfattes som et supplement til de allerede eksisterende traditioner.

Århus 1 juli 1978.

G. Asmusen
Generalmajor

Chef for Vestre Landsdelskommando

2. Udgave, DEC 1979

TIL TJENESTEBRUG
331 - 4112

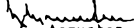

ÅRSRAPPORT 1977

VESTRE LANDSDELSKOMMANDOS ÅRSRAPPORT 1977

Denne årsrapport har til formål at sammenfatte årets hovedbegivenheder og derved sikre eftertiden en historisk korrekt hovedkilde i en eventuel forskning vedrørende det jysk-fynske forsvars historie.

Oktober 1978

G. Asmusen

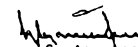
Generalmajor

Chef for Vestre Landsdelskommando

VESTRE LANDSDELSKOMMANDOS ÅRSRAPPORT 1978

Denne årsrapport har, som sidste års rapport og i fortsættelse af denne, til formål at sammenfatte årets hovedbegivenheder og derved sikre eftertiden en historisk korrekt hovedkilde i en eventuel forskning vedrørende det jysk-fynske forsvars historie.

JUNI 1979

G. Asmusen

Generalmajor

Chef for Vestre Landsdelskommando

Vestre Landsdelskommando takker for den interesse, De har vist vore opgaver og ansvar og har hermed den glæde at tilbyde dette lille hefte, der indholder oplysninger om vore militære og civile forhold.

Formålet med heftet er blandt andet at give almindelig baggrundsviden, som vil fremme forståelsen af mere detaljerede - eventuelt klassificerede - redegørelser inden for landsdelens område.

Århus 1979

C. Asmussen
Generalmajor

Western Land Command appreciates your interest in its tasks and responsibilities and offers you this booklet as a reference on general subjects related to its military and civilian environment.

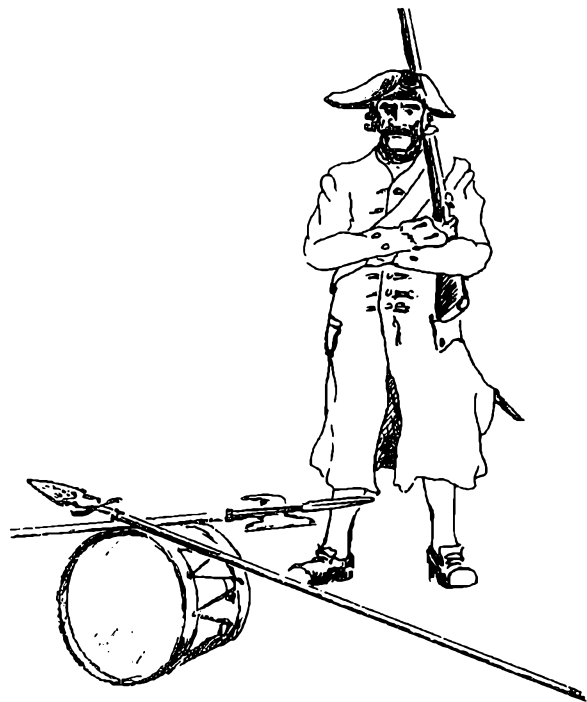
The information contained herein is also intended to create a basic background for more specific and, possibly, classified briefings, which have been or will be given within this command area.

Arhus 1979

A handwritten signature in black ink, appearing to read "G. Asmussen".

G. Asmussen
Major General

General Officer Commanding

De jysk-fynske regimenter

TRADITIONER

VESTRE LANDSDLSKOMMANDO 1979

I.

Den daværende chef for Vestre Landsdelskommando generalmajor H.A.I. Pedersen fremlagde i efteråret 1971 for Landsdelens chefer forslag om, at man med oberst N.S. Lunn som redaktør og med regimenter m.fl. som bidragsdere søgte at tilvejebringe en samlet fremstilling af traditionerne ved de jysk-fynske enheder.

Efter eenstemmig vedtagelse begyndte arbejdet, men kort tid efter blev man klar over, at en samling blandt andet af billedmateriale til et andet påtænkt værk, nemlig de jysk-fynske domiciler var endnu mere påtrængende på grund af den hastige nedrivning af ældre ejendomme, også sådanne som gennem tiderne havde været anvendt til indkvartering. I 1977 kunne det sidste af 5 bind om domicilerne udsendes. De er nu kommenteret og en tilrettet udgave vil blive søgt udsendt i bogform.

Den daværende chef for Hæren, generalmajor A.C.B. Vegger ønskede, at oberst Lunn skulle påtage sig at beskrive alle hærens regimenter traditioner, men noget sådant viste sig ikke muligt. Dog er de indledende kapitler i det herved foreliggende værk af almen værdi for hele Hæren.

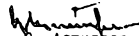
Både oberst Lunn og Landsdelskommandoen erkender, at der er forløbet 6-7 år siden hovedparten af bidragene blev skrevet og, at en ajourføring derfor er ønskelig, for værket udsendes i endelig form. Hensynet til de oprindelige forfattere medfører imidlertid, at der ikke bør tilstræbes en omskrivning af de oprindelige bidrag men kun en ajourføring.

Hærens Kampscole og Hærens Flyvetjeneste er ikke medtaget i denne udgave, men det er mit håb, at disse enheder i samarbejde med oberst Lunn vil udarbejde redegørelser, som kan optages i den endelige udgave.

Bemærkninger til nærværende udgave udbedes fra alle bidragydende enheder inden den 1. juli 1980, ligesom nye tilfaldt udbedes samtidigt.

Landsdelskommandoen er såvel general H.A.I. Pedersen som oberst N.S. Lunn en dyb tak skyldig for dette imponerende og værdifulde værk, ligesom en varm tak skal lyde til de enheder og enkeltpersoner, der har muliggjort udsendelsen af enhedsafsnittene.

Århus 1979

G. Asmusen